

Fredagen den 27 november

Kl. 09.00–12.21

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 6 november justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade att *Kristina Yngwe* (C) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 30 november, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Stina Larsson* (C).

§ 3 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade

att *Nooshi Dadgostar* (V) av sagt sig uppdragen som ledamot i socialförsäkringsutskottet samt som suppleant i finansutskottet, i skatteutskottet, i justitieutskottet, i civilutskottet, i socialutskottet, i kulturutskottet, i utbildningsutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet, i näringsutskottet och i arbetsmarknadsutskottet,

att *Ida Gabrielsson* (V) av sagt sig uppdraget som suppleant i socialförsäkringsutskottet och

att *Maj Karlsson* (V) av sagt sig uppdraget som suppleant i Nordiska rådets svenska delegation.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp anmält *Ida Gabrielsson* som ledamot i socialförsäkringsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

ledamot i socialförsäkringsutskottet
Ida Gabrielsson (V)

§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:176

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:176 Folkrepubliken Kinas agerande i Hongkong

av Hans Wallmark (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 januari 2021.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 26 november 2020

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

§ 6 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:

RiR 2020:23 Statliga stöd med delat myndighetsansvar – möjliga förenklingar och effektiviseringar

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2020/21:58 till utbildningsutskottet

Motioner

2020/21:3778–3781 till socialutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 8 Svar på interpellation 2020/21:10 om Övergödningsutredningen och hästhållningen

Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Sofia Westergren har frågat mig hur jag ämnar verka för att bilaga 4 i betänkandet från Övergödningsutredningen inte ska gå vidare som underlag till fortsatt utredning och riskera att slå undan benen för svenska hästägare.

Övergödningsproblemet är ett stort problem i många sjöar och kustvatten och i Östersjön, och det är nödvändigt att de åtgärder som gör mest nytta och har störst effekt genomförs. De svenska kusterna ska vara platser vi är stolta över, och våra hav ska vara fulla med liv.

Övergödningsutredningen riktar inte in sig specifikt på hästnäringen utan rör flera sektorer och föreslår många olika åtgärder för att minska övergödningen av kustvatten, sjöar och vattendrag.

Utan att i detalj föregå den fortsatta behandlingen av utredningens betänkande ser jag generellt positivt på det förbättringsarbete som pågår inom hästnäringen och på att det tas fram information och råd som kan hjälpa verksamheter i hästbranschen i deras miljöarbete. Regeringen har inte föreslagit och planerar inte att gå fram med de råd eller de exempel som utredningen ger för hästnäringen i bilaga 4. Jag vill också framhålla att jag ser positivt på den svenska hästnäringen, vilken bidrar till såväl människors välmående som en levande landsbygd. Hästen har en viktig betydelse på många olika områden där betade marker och naturupplevelser är delar av nyttan. Hästgårdar bidrar till att upprätthålla viktiga miljö- och naturvärden liksom samhällsnytta med rehab, fritid, turism, arbetsträning och mycket mer.

Utredningen kommer inte med några förslag till regler eller lagstiftning. Dess förslag är att Jordbruksverket ska få i uppdrag att i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet ta fram underlag till nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare. Övergödningsutredningen lämnade sitt betänkande *Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning* i februari 2020. Utredningens betänkande har varit ute på remiss till den 31 augusti 2020, och fortsatt beredning av betänkandet och remissvaren sker nu i Regeringskansliet.

Anf. 2 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag tackar miljö- och klimatminister Isabella Lövin för svaret. Jag håller med ministern om att det finns ett problem med övergödning, framför allt i Östersjön. Sverige är ett avlångt land. Min valkrets ligger runt Göteborg på Västkusten. Våra vatten mynnar inte ut i ett hav med samma problematik som Östersjön. Bestämmelserna behöver vara anpassade för att se olika ut i landet.

Jag kan ge ett exempel ur verkligheten. På ridskolan i Stenungsund, som jag kommer från, går hästarna och betar längs strandkanten. Marken har tidigare varit betad i uppemot hundra år av nötdjur. Betandet och trampandet av djur har skapat en artrik mark som blivit klassad som särskilt bevarandevärd. Hästar går endast där under sommarhalvåret, när växter tar hand om den näring som hästarna ger.

I utredningen saknas nyanser och vilja att se skillnader. Utredningen upplevs som klumpig och fyrkantig av hästfolket. Det kändes som att utredningen ville slå undan benen för svensk hästhållning genom att i bilaga 4 lyfta fram exempel som att det endast bör vara två hästar per hektar, att en hästhage är uttjänt efter tio år och att hästar inte ska beta vid vattendrag.

Jag tackar ministern för informationen om att regeringen inte planerar att ”gå fram med de råd eller de exempel som utredningen ger för hästnäringen i bilaga 4”. Varmt tack för det!

Ministern säger i sitt svar: ”Dess förslag är att Jordbruksverket ska få i uppdrag att i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet ta fram underlag till nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare.” Jag håller med ministern om att det behövs mer underlag. I dag saknas ett sammanhållet underlag. Fler studier behöver göras. Men det känns hårt att redan nu se behovet av att gå fram med nya bestämmelser för hästhållare. Utredningen

har inte på ett trovärdigt och faktabaserat sätt presenterat att det finns behov av att införa en särskild reglering för hästhållare.

Fru talman! Jag undrar om ministern förstår den kritik utredningen fick från hästhållare i Sverige.

Anf. 3 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag tackar Sofia Westergren för frågorna. Jag vill börja med att återigen understryka att regeringen ser mycket positivt på den svenska hästnäringen. Den bidrar till arbetstillfällen, möjlighet till rekreation och kontakt med djur och den biologiska mångfalden, som främjas. Inte minst är många flickor och kvinnor väldigt engagerade i hästnäringen, och det är någonting som absolut bidrar till en levande landsbygd och mycket välmående i vårt land. Jag hade själv häst när jag var yngre och vet precis hur viktigt det är för levande landsbygd, fritidssysselsättning och en social samvaro för väldigt många, inte minst ungdomar. Därför råder det inget som helst tvivel om att regeringen ser mycket positivt på hästnäringen och vill värna den.

Jag vill verkligen understryka att den här utredningen behandlade övergödningen i stort och inte bara hästnäringen. Här finns väldigt många förslag som är inriktade på allt från enskilda avlopp till jordbruket, skogsbruket och så vidare. Det vore underligt att helt undanta hästnäringen. Det är trots allt så att vi har väldigt många hästar i vårt land, vilket är glädjande. Vi har till och med fler hästar än vad vi har kor. Det innebär också att det blir en betydande fosfortillförsel från hästgödseln. Det ska man inte underskatta. Det finns i dag 355 000 hästar. Det är något fler än vad det finns mjölkkor. De här hästarna producerar cirka 2,9 miljoner ton gödsel. Hur hästarna sköts och hur gödseln hanteras är viktigt för att undvika negativ miljöpåverkan.

Det är olyckligt i debatten att det har skapats en känsla av att man vill slå undan benen för hästnäringen. Det tror jag inte är utredarens avsikt, och det är definitivt inte regeringens avsikt.

Vi tittar nu noga på remissvaren. Jag kan konstatera att till exempel från Svenska Ridsportförbundet efterlyser man ökad rådgivning. Det verkar också finnas en samsyn om att det finns ett kunskapsunderskott om hur man kan minska effekterna av hästgödsel så att det inte ska rinna ut i sjöar och vattendrag.

Jag vet också att hästmänniskor i allra högsta grad är människor som älskar naturen. Det finns ingen som vill se övergödda igenvuxna sjöar eller algblomning i Östersjön. Vad vi framför allt behöver göra är att titta med öppna ögon på den här frågan och hur man kan minska övergödningseffekterna även från hästnäringen. Den ska givetvis inte undantas.

Man räknar från SLU:s sida att man genom att halvera läckaget från hästtagarna skulle kunna minska fosforbelastningen på Östersjön med 20 ton. Gör man det inte från hästnäringen skulle man göra det från någon annanstans, till exempel genom jordbruket eller genom reningsverken. Det får också en väldigt hög kostnad.

20 ton är ungefär 10 procent av Sveriges fosforbelastning på Östersjön. Det är inte en oviktig tillförsel. Det vill jag verkligen understryka. Därför är det också viktigt att vi fortsätter att kunna titta på den här frågan.

Anf. 4 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag kan inte låta bli att notera att du tog upp relationen mellan mjölkkor och hästar. Den är korrekt. Sedan undrar jag varför man väljer mjölkkor och inte nötdjur som ett sammanhållet djurslag utan bara väljer hondjuren av nötdjuren. Då får vi en annan relation. Men det spelar i och för sig inte någon roll. Hästar är en del av Sveriges lantbruk, och ska så vara.

Jag vill ta upp den utredning som ligger till grund för bilaga 4 och som togs upp vid mötet med Håkan Wåhlstedt och hans medarbetare där jag deltog. Utredningarna är gjorda på avgränsade geografiska områden vid enskilda tillfällen, och dessutom skiljer sig resultaten från studierna kraftigt åt.

I mötet med utredaren Håkan Wåhlstedt och två av hans medarbetare vidhålls påståendet om behovet att hagar är uttjänta efter tio års användande, vilket jag inte anser stämma. Läsningen av Övergödningsutredningens betänkande gjorde mig frustrerad, och efter mötet med Håkan Wåhlstedt och dennes medarbetare blev jag upprörd.

Det finns genomförda undersökningar – Jordbruksverket 2018, SVRF 2020 – som visar att hantering av hästgödsel på gårdsnivå i hästnäringen fungerar väl. Som tidigare nämnts ifrågasätts underlag om övergödningsproblematikens nivåer kopplat till häst. Utan ett korrekt underlag är det inte rimligt att föreslå bestämmelser eller lagstiftning.

Det måste råda en proportionalitet mellan problem och åtgärd. Utan konkreta underlag för hästarnas miljöpåverkan riskerar man att införa krav på verkningsslösa åtgärder. Utredaren har inte tagit i beaktande den breda samhällsnytta som hästnäringen skapar. Men jag är glad att ministern tar upp det här i vårt samtal.

Det som utredningen har kommit fram till är att gödseln har ett kvittningsproblem eftersom hästar ofta lever lite mer stadsnära och jordbruken finns lite mer utåt landet. Det finns undersökningar och studier som visar att 90 procent av hästhållarnas häststallgödsel ändå kommer ut till jordbrukarnas åkermark och tas om hand där.

Det kan finnas en mismatch helt enkelt. Utredningen tar inte fram att även om hästarna inte bor på en jordbruksmark kommer ändå gödseln jordbruksmarken till del. Det är till nytta för oss alla att man tar hand om näringsrik hästgödsel. Med det sagt är det en tillgång i stället för en övergödningsproblematik om det hanteras rätt. Jag håller med ministern om det.

Med anledning av detta vill jag fråga miljö- och klimatministern om ministern kan se att det, som ett första steg, behövs mer utredning och en ytterligare remissrunda innan man landar i att det nu behövs mer bestämmelser och lagstiftning för hästhållning. Vi kan hellre informera och utveckla bra system där man kan ta hand om hästgödseln. Det tror jag egentligen att vi alla vill.

Anf. 5 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack ännu en gång, Sofia Westergren!

Jag vill först och främst understryka det som Övergödningsutredningen föreslår. Jag vill återigen upprepa att utredningen inte handlar främst om hästnäringen utan om övergödningsproblematiken i stort. Utredningens konkreta förslag är inte de förslag som finns i bilagan.

Förslaget är att regeringen ska ge Jordbruksverket i uppdrag att i samarbete med SLU ta fram underlag till nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästägare. Bilagan är också tyvärr delvis felciterad i Sofia Westergrens interpellationsfråga.

Det står inte, till exempel, att en hage endast *får* användas i tio år och bara till två eller tre hästar per hektar. Det som står i betänkandets bilaga är att en mark inte *bör* användas som hästhage, inte att den inte *ska* användas.

Man understryker också att hästätheten som en hage tål i hög grad beror på platsspecifika förutsättningar. Sofia Westergren nämnde själv att det kanske finns olika förutsättningar på östkusten, västkusten, Norrlands inland och så vidare. Det finns områden som har särskild övergödningssproblematik.

Det tycker jag nog också understryks genom formuleringen ”platsspecifika förutsättningar” såsom markförhållanden, dränering och utnyttjandegrad. Hur länge en hästhage är lämplig beror också på markförhållanden, och belastning är ytterligare något som understryks. Även miljöinspektörer bör göra platsspecifika bedömningar och så vidare.

Allt detta är en bilaga. Det är inte bilagan som är förslag till beslut. Förslaget till beslut från utredaren är att ge Jordbruksverket i samarbete med SLU i uppdrag att ta fram underlag. Det är någonting som regeringen just nu tittar på. Vi har fått in en mängd remissvar från våra myndigheter men också från Svenska Ridsportförbundet, LRF med flera. Det är någonting som vi tittar väldigt noga på just nu.

Jag noterar också att det finns flera bra initiativ kring rådgivning. Greppa Näringen har rådgivning särskilt om hästar. Den riktar sig till dem som har fler än 15 hästar. Det finns en konkurrens inom Greppa Näringen om man behöver gå ut med rådgivning brett till lantbruket om övergödning. Det handlar inte bara om hästar. Det gör att man sannolikt når ut till ett mycket begränsat antal hästägare.

Jag menar nog, och flera av remissvaren säger det, att det finns en kunskapsbrist hos hästägare. Den kan inte bara lösas genom lagstiftning eller initiativ, utan man behöver nog gå fram lite mer systematiskt med att upplysa om läckage från exempelvis hästhagar.

Man behöver ha en vegetation som kan suga upp de övergödande ämnena. Har man väldigt leriga hagar sköljs de övergödande ämnena ut i närmsta dike och hamnar så småningom i vattendrag eller i en sjö. Det är en basal kunskap som man behöver få förståelse för samt hur många hästar man kan ha och hur stor den sammanlagda kan bli. Där behöver vi titta närmare på remissvaren.

Anf. 6 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag vill tacka Isabella Lövin för svaren. Jag tror att vi har en samsyn i att vi vill miljön och naturen gott och att vi står upp för svensk ridsport.

Jag kan också se att alla behöver dra sitt strå till stacken. Det handlar kanske inte om att man har 15 hästar eller 2 hästar, utan det handlar om vad marken klarar av. Då tycker jag att vi ska inkludera alla hästar. Det handlar ju inte om ifall man har det i aktiebolag, utan det handlar om den övergödning som rinner iväg, helt enkelt.

Sedan undrar jag om ministern kan se att det som jag tror att Häst-
sverige slog bakut på var att bilaga 4 innehåller en olycklig rubriksättning.
Det står ”Underlag till förordning om miljöhänsyn vid hästhållning”.
Ministern har ju redan sagt att man inte avser att gå vidare med bilaga 4.
Den ligger inte som förslag till beslut – bara som ett klagande.

Jag är hoppfull om att i ett samtal komma fram till att fler studier be-
höver göras så att vi får en samsyn kring den problematik som kan finnas
runt hästhållning för att få så bra natur och miljö som möjligt. Men jag vill
ändå nämna att lagstiftning och bestämmelser kanske inte alltid är det mest
verkningsfulla. Vi ska komma ut med riktlinjer och förslag för en bättre
miljö för oss alla.

Anf. 7 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Sofia Westergren, för de avslutande orden! Jag väl-
komnar att ledamoten understryker att vi vill samma sak när det gäller att
skydda vår natur och att det också finns risker för att läckage från hästnä-
ringen kan bidra till övergödningen. Där behöver vi ha en gemensam syn,
och alla behöver dra sitt strå till stacken. Det instämmer regeringen givet-
vis i. Vi behöver genomföra dessa åtgärder på det bästa och mest effektiva
sättet, och det är också viktigt med ökad kunskap om frågorna så att de
åtgärder man gör är väl avvägda mot vad som är rimligt. Då kan det finnas
olika områden som har olika typer av övergödningproblematik.

Regeringen tittar som sagt nu på remissvaren. Det har kommit in
många. En sak som lyfts från många håll är behovet av mer kunskap, att
det finns kunskapsbrist hos hästägare och att det också kan behövas mer
rådgivning, vilket jag ser som väldigt viktigt.

Vi måste också kunna nyttja den här resursen bättre. Fosforbelastning-
en i Östersjön är ju inte bra, men vi har också fosfor som i dag bryts i
gruvor i exempelvis Västsahara. Detta är ett väldigt ohållbart sätt att ut-
vinna fosfor när vi nu har det naturligt i kretsloppet. Där kan man förstås
bättre nyttja den här resursen. Det är den inriktningen regeringen har.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:27 om akutplanen för klimatet

Anf. 8 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att vidta nya åtgär-
der och fatta nya beslut för att verkställa förslagen i akutplanen för klimatet
och om jag bedömer att några av förslagen i akutplanen för klimatet är av
särskilt intresse för att genomföras inom kort.

Jag vill börja med att tacka Jens Holm för den här interpellationen och
möjligheten att få diskutera förslagen i akutplanen för klimatet, som alltså
har tagits fram av organisationen Klimatriksdagen. För att stora samhälls-
omställningar ska komma till stånd krävs det att civilsamhället mobiliserar
sin kraft för att påverka makthavare att agera. Detta har Klimatriksdagen
tagit fasta på och redogör alltså i 150 konkreta förslag för hur vi kan mins-
ka utsläppen av växthusgaser.

Fru talman! Jag är imponerad över den här planen och hur konkret den är. Den liknar i flera avseenden den klimatpolitiska handlingsplan som regeringen tog fram förra året. Många av förslagen i akutplanen, såsom utbyggnad av laddinfrastruktur, stöd till kolfri stålproduktion och returplastanläggning, är sådana som stämmer väl överens med min och regeringens bild av vad som måste göras och vad som faktiskt kommer att genomföras med regeringens politik.

Klimatriksdagens förslag är i en del fall mer ambitiösa än den politik som regeringen bedriver, och jag tror att det är i den kapaciteten som de också gör allra mest nytta – som en blåslampa som driver oss i riksdag och regering att inte vila förrän hotet från klimatförändringarna är avhjälp.

Just nu är vi inne i en hektisk genomförandefas där förslagen i regeringens klimatpolitiska handlingsplan tas om hand. Bland annat har regeringen tillsammans med samarbetspartierna presenterat en mängd klimatförslag i budgetpropositionen för 2021, såsom gröna kreditgarantier, avsevärt högre inblandning av biodrivmedel i bensin och diesel, ökade satsningar på järnväg, godstransporter och elektrifiering av transporter.

Regeringskansliet kommer också snart att påbörja arbetet med en ny klimatpolitisk handlingsplan, och då kommer bland annat inspel från civilsamhället att vara viktiga underlag. Vad nästa plan kommer att innehålla får regeringen återkomma till.

Anf. 9 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi vet att vi lever i ett akut läge för klimatet. Väldigt mycket mer måste göras om vi ska nå våra åtaganden. Utvecklingen i världen i dag, med i dag vidtagna åtgärder och beslut, går snarare mot en uppvärmning på tre grader under det här århundradet. Med en tregradig uppvärmning av planeten är det faktiskt ajöss med civilisationen så som vi känner den. Vi måste alltså göra den här omställningen, inte minst för våra barn och barnbarn. Det är ju de som får arva den här världen och ska leva i den.

Jag tycker att planen från Klimatriksdagen, som innehåller 150 konkreta förslag, är ett väldigt viktigt verktyg för att kunna göra vår klimatpolitik bättre. Det var därför jag var nyfiken på att få veta hur regeringen och inte minst klimatministern ser på den. Nu vet jag också att klimatministern har tagit del av planen.

Planen innehåller förslag på egentligen alla relevanta politikområden såsom energi, transporter, industri, byggande, samhällsplanering, skog, jordbruk, vatten, ekonomi och även vår konsumtion. Man föreslår bland annat att vi ska avveckla industrins skattenedsättningar, göra större investeringar i förnybar energi och ha ett annat skogsbruk, ett kontinuitets-skogsbruk. Man framhåller vikten av att skydda mer skog – skog kan ju fungera som en kolsänka, som bekant. Vi ska äta på ett mer hållbart sätt, föreslås det, mer vegetariskt och mindre kött. Även där kan vi fatta beslut som understöder en sådan utveckling. Man föreslår ett förbud mot nybilsförsäljning av bensin- och dieslbilar senast 2025, större investeringar i järnväg och kollektivtrafik och att vi ska ha en nationell koldioxidbudget.

Klimatministern, fru talman, svarar på några av de frågor jag tar upp och berättar vad som är på gång från regeringen. Det är några frågor som jag skulle vilja gå lite djupare ned i, till exempel frågan om att förbjuda nybilsförsäljning av fossilbilar. Vi såg att Storbritanniens nyligen lade

fram ett förslag om att förbjuda denna försäljning från och med 2030. Nu vet jag att den frågan utreds, men kan ministern ge oss någon uppdatering? Vad är ministerns tankar kring när vi ska ha ett sådant förbud?

Industrins utsläpp är självklart en viktig del. I dag provas nya industriella anläggningar utifrån miljöbalken. Miljöbalken är väldigt bra och reglerar folkhälsa, lokala utsläpp och så vidare, men den utgår faktiskt inte från våra klimatmål. I fallet med Preemraff såg vi att miljöbalken faktiskt inte kunde stoppa det.

Ett förslag skulle vara att vi helt enkelt vässar miljöbalken så att nya verksamheter provas utifrån våra klimatmål. Är ministern beredd att göra det?

Gällande livsmedel och mat undrar jag om ministern är beredd att vidta några åtgärder för att främja en ökad konsumtion av vegetarisk mat och minskad konsumtion av kött, till exempel i offentlig sektor där vi upphandlar väldigt mycket mat till skolan, vården och omsorgen.

Anf. 10 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för initiativet till den här viktiga interpellationsdebatten!

Jag har akutplanen för klimatet här i min hand, och jag har med stor glädje tagit del av den. Det här är ett av de underlag som regeringen tittar på inför kommande klimathandlingsplaner tillsammans med underlag från myndigheter och olika aktörer i samhället. Det här är oerhört viktigt. Vi har ett aktivt civilsamhälle, och Klimatriksdagen är ett utomordentligt exempel på hur man kan jobba strukturerat och kvalitetssäkrat.

Jag är, precis som jag sa i inledningen, imponerad av den här planen och skulle vilja uppmana samtliga riksdagens partier att läsa den. Allting ligger inte i regeringens makt att genomföra, utan man behöver en majoritet i Sveriges riksdag för att genomföra en del av de här förslagen. Därför är det viktigt att det finns en politisk drivkraft från en majoritet i riksdagen att genomföra dem.

Jag vill först och främst säga att det är samma ansats i regeringens klimathandlingsplan som i den här akutplanen, det vill säga ambitionen är att integrera klimatarbetet i alla politikområden. Det handlar om transport, jordbruk, näring, industri och allting som kan påverka klimatutsläppen även i regeringens klimathandlingsplan.

När det gäller de specifika frågorna från Jens Holm kan jag börja med den om förbud mot fossilbilar från 2030. Precis som Jens Holm säger är vi överens mellan parterna i januariavtalet om att vi kommer att vilja gå fram med ett sådant förbud. Det utredaren nu tittar på är de rättsliga förutsättningarna att göra det utifrån bland annat EU-regler och när ett lämpligt sådant datum skulle vara samt när vi kan tänkas ha ett förbud mot försäljning av fossila bränslen. Till syvende och sist är det inte själva förbränningsmotorn som orsakar utsläppen, utan vi måste helt enkelt fasa ut de fossila bränslena.

Utredningen kommer att komma med sitt förslag nu i vår. Jag ser väldigt positivt på att flera länder som Storbritannien har förslag och att även EU-kommissionen kommer att lägga fram förslag på när man ska fasa ut försäljningen av nya fossilbilar.

När det gäller miljöbalken och att ha möjlighet att ta hänsyn till klimatfrågan har vi också redan tillsatt en utredning, den så kallade Klimaträtts-

utredningen, där man specifikt i det första delbetänkandet ska titta på just miljöbalken och möjligheten att styra tillståndsprövning utifrån klimathänsyn och inte bara utifrån de andra miljöpåverkande faktorer som man annars tittar på enligt miljöbalken.

Det är kanske förvånande för många att få veta att det är ett specifikt undantag i miljöbalken för att titta på koldioxidutsläpp eftersom det regleras av EU:s utsläppshandelssystem. Utredaren är ombedd att lägga fram förslag för hur vi ska kunna styra klimatfrågan bättre via miljöbalken, och det kommer också att komma i vår.

När det gäller livsmedel har vi gett ett uppdrag till Upphandlingsmyndigheten som handlar om hur man kan minska utsläppen via offentlig upphandling.

Anf. 11 JENS HOLM (V):

Fru talman! Tack för de svaren, miljö- och klimatministern!

Jag har några ytterligare frågor med anledning av det här. Om vi börjar med miljöbalken och tillståndsprövningen för nya industriella anläggningar är jag bekant med att det pågår en utredning, men den utredningen ska väl inte lämna sitt slutbetänkande förrän i maj 2022? Jag ser fram emot delbetänkandet, och jag hoppas verkligen att regeringen gör någonting av just det delbetänkandet och inte väntar, för då väntar man för länge.

Man skulle kunna kalla en ny sådan här lag för lex Preem och med en sådan kunna stoppa nya verksamheter redan innan de etableras med hänvisning till våra klimatkrav.

Jag tänker också på förbud mot nybilsförsäljning av fossilt drivna bilar och att det vore fantastiskt bra om beslut om ett sådant förbud tas på EU-nivå. Men man kan också tänka sig att Sverige går före och inför ett sådant förbud innan EU gör det. Jag är rädd att det kommer att ta väldigt lång tid och också att starka lobbyintressen kommer att göra att en sådan lagstiftning på EU-nivå inte blir särskilt verkningsfull.

Ministern säger också att det är bra med en majoritet i riksdagen, och det låter nästan som att allt som ministern vill göra på klimatområdet förutsätter en majoritet i riksdagen, men så är det inte. Väldigt mycket ligger i regeringen hand. Bara en sådan enkel sak som att styra våra myndigheter och gemensamt ägda bolag bättre och få dem att verka för att våra klimatmål ska uppnås är otroligt verkningsfullt, skulle jag säga. Det kan man justera med nya myndighetsinstruktioner och ägardirektiv.

Jag tänker till exempel på Försvarmakten som fortfarande motverkar etableringen av nya vindkraftsparker trots att jag vet att regeringen har justerat deras instruktioner. De måste helt enkelt justeras ytterligare. Trafikverket utgår enligt min mening inte från våra klimatmål när man planerar ny infrastruktur. Skatteverket motarbetar ibland egenproducerad förnybar el och så vidare. Det finns alltså väldigt mycket att göra, och regeringen och ministern kan ändra det väldigt snabbt.

En annan fråga som tas upp i Klimatriksdagens akutplan är kollektivtrafiken och att den behöver mer pengar – och att vi helt enkelt behöver resa mer kollektivt. Nu är vi mitt uppe i en pandemi, och vi politiker och myndigheterna uppmanar människor att *inte* resa kollektivt. Men det finns ju ett liv efter pandemin, får vi hoppas.

Kollektivtrafiken blöder i dag pengar, och man tappar ungefär 1 miljard kronor i månaden på grund av förlorade biljettintäkter. Nu har reger-

ingen anslagit extra pengar till kollektivtrafiken. Det är bra. Jag tror att det totalt sett blir 5 miljarder kronor under det här året och nästa år. Men tyvärr räcker inte det. Tappet för kollektivtrafiken är ungefär 10 miljarder bara i år. Avser ministern att anslå mer pengar till kollektivtrafiken? Det skulle jag vilja veta.

Nu när regeringen ska ta fram en ny klimathandlingsplan kan det vara en god idé att bjuda in Klimatriksdagen till ett möte för att noggrannare diskutera akutplanen. Har ministern några planer på ett sådant möte med Klimatriksdagen?

Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för ytterligare frågor!

Regeringen har givetvis väldigt stora möjligheter att styra och strukturera statens arbete så att det verkligen styr mot klimatmålen. Det är exakt det regeringen gör genom klimathandlingsplanen. Där har vi verkligen lagt fast att klimatmålen måste genomsyra hela regeringens arbete.

Jens Holm nämnde Trafikverket. Vi har justerat formuleringen för Trafikverkets planeringsarbete. Det ska ske inom ramen för hänsynsmålen, som är miljö- och klimatmålen. Det sker alltså en förändring i synsättet.

En annan förändring, som har varit påtaglig, är att statsministern har inrättat ett särskilt klimatkollegium i regeringen. Där har de mest berörda ministrarna – bostadsministern, energiministern, infrastrukturministern, finansministern, näringsministern, jordbruksministern samt undertecknad – mer samordning och kan skapa en samsyn om hur vi ska klara att nå klimatmålen. Klimatministern kan såklart inte driva det arbetet ensam om inte de andra departementen har samma mål för ögonen. Nu styr regeringen verkligen mot de målen.

Det handlar också om att ge uppdrag åt myndigheter och att se över all relevant lagstiftning. Jag kan inte nog understryka hur viktig den utredning är som vi har tillsatt. Det är Anders Danielsson som leder Klimaträttsutredningen. Den har som uppdrag att i det första delbetänkandet, som ska lämnas i vår, se över just hur miljöbalken behöver justeras så att den styr mot klimatmålen och inte som i dag exkluderar dem.

Nästa steg i utredningen är att titta på all annan relevant lagstiftning. Det är ett gigantiskt arbete. Förmodligen kommer man att behöva gå vidare med en del lagstiftning efter att det betänkandet lämnas i maj 2022. Det handlar om att titta på kommunallagen, bygg- och planlagen och all tänkbar lagstiftning där man återigen kan underlätta för klimatomställningen, i stället för att som i dag ibland bromsa och försvåra.

Den lagstiftning vi har i dag har i många fall antagits i en annan tid, innan vi hade Parisavtalet och Sveriges klimatlag. Det är verkligen ett fantastiskt viktigt arbete.

Jag vill också betona att samma princip nu lanseras på EU-nivå av kommissionen. Man ska gå igenom all relevant lagstiftning på EU-nivå, så att den styr mot Green Deal, mot klimatmålen på EU-nivå. Det är positivt.

När det gäller corona och mer pengar till kollektivtrafiken följer regeringen kontinuerligt läget i landet till följd av coronapandemin. Regeringen är ständigt beredd att komma med ytterligare hjälp och stöd till samhällssektorer som behöver fungera även under pandemin.

Förbud mot fossilt bränsle pratade vi om sist. Men regeringens avsikt är förstas att gå fram och även gå före även om kommissionen inte hinner lägga fram ett förslag. Det var också därför vi kom överens om det i januariavtalet.

Anf. 13 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vad gäller hur våra myndigheter och gemensamt ägda bolag styrs tror jag att det finns mycket mer att göra där. Det låter som att ministern har fokus på den frågan. Det är viktigt.

Vad gäller mer växtbaserad mat och mindre köttkonsumtion, som vi tog upp inledningsvis, kan det verka lite konstigt att ta upp det i en politisk debatt. Är det inte en privat fråga vad vi lägger på tallriken? Men vi ska komma ihåg att det i Sverige serveras 3 miljoner offentligt finansierade måltider om dagen, inte minst i våra skolor. Kan vi kanske ge ett bidrag till skolor som vill servera mer växtbaserad mat så att de kan skicka bespisingpersonalen på utbildning i vegetarisk matlagning, köpa in nya kokböcker och nya råvaror och sådana saker? Jag tror att det finns väldigt mycket att göra där. Med statligt stöd till det skulle det verkligen kunna bli en skjuts framåt för mindre kött och mer vegetarisk mat i offentlig sektor.

Klimaträtsutredningen är en otroligt viktig utredning. Det är bra att det kommer ett delbetänkande redan i vår. Avser ministern att göra det delbetänkandet till en proposition, alltså ett lagförslag till riksdagen? Eller kommer hon att vänta in hela utredningen? Då kommer vi att tappa ytterligare ett år. Det har vi helt enkelt inte tid med. Hur ser den tidsplanen ut?

Det är bra att regeringen följer kollektivtrafiken. Men det räcker inte. Ifall vi politiker säger att man ska avstå från att resa kollektivt måste vi också vara beredda att kompensera de regionala kollektivtrafikhuvudmännen. Annars kommer kollektivtrafiken att åsamkas skada för mycket lång tid framåt. Det är självklart inte bra.

Fru talman! Jag vill tacka för debatten. Den är viktig. Jag vill som sagt också fråga ministern hur dialogen med Klimatriksdagen ser ut. Kommer ministern att träffa dem? Det har man kanske redan gjort?

Anf. 14 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för frågorna! Det är lätt att glömma någon fråga.

Jag delar Jens Holms engagemang för att upprätthålla en fungerande kollektivtrafik. Vi följer den frågan noga.

När det gäller Klimaträtsutredningen och huruvida vi kommer att gå fram med en proposition i vår beror det lite på de förslag som läggs fram och hur framkomligt det är. Men regeringens ambition är att så snabbt som möjligt genomföra klimatomställningen. Det här är en viktig grundbult i miljölagstiftningen och kan styra mot klimatmålen. Jag utgår från att vi kommer att kunna behandla det så snabbt det går.

I fråga om att bjuda in Klimatriksdagen kommer nästa klimathandlingsplan först nästa mandatperiod, efter nästa val. Det arbete som nu pågår i Regeringskansliet handlar om att ge uppdrag åt myndigheter för att få in underlag till den klimathandlingsplanen. Också bidrag från civilsamhället, som akutplanen, är underlag som man tittar närmare på. Jag har även en kontinuerlig dialog med civilsamhället och miljöorganisationerna.

Vi ses med oregelbundna mellanrum. Det är något som jag får titta närmare på framöver.

När det gäller maten och riktade statsbidrag tycker kommunerna att det redan är lite för många riktade statsbidrag. Att gå in och säga att man ska använda det till just vegetarisk mat och liknande uppskattas kanske inte. Däremot har regeringen förlängt och infört klimat- och energirådgivare på kommunal nivå. Den kompetensen kan kommunerna eller skolorna nyttja för att se hur man kan minska sitt klimatavtryck.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:39 om misstänkta oegentligheter vid SMHI

Anf. 15 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Mikael Oscarsson har frågat mig om jag har vidtagit åtgärder för riktlinjer till de myndigheter som lyder under Miljödepartementet när det gäller att knoppa av verksamhet och sälja till före detta chefer. Han har också frågat mig om det finns riktlinjer i fråga om försäljningsprocesser och transparens samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att stävja korrupktion och liknande olämpligt beteende vid de myndigheter som lyder under Miljödepartementet.

Fru talman! SMHI ska, enligt sin instruktion, öka samhällsnyttan genom att bedriva uppdragsverksamhet gentemot andra myndigheter och genom att bedriva affärsverksamhet inom sitt verksamhetsområde. Den affär som Mikael Oscarsson syftar på är SMHI:s försäljning av den it-mjukvara som SMHI har använt i ett segment inom SMHI:s affärsverksamhet, affärssegmentet Sjöfart. Det var en affärsverksamhet där SMHI:s andel av marknaden var liten och lönsamheten starkt beroende av valutakurser. För att verksamheten skulle fortsätta att vara attraktiv på marknaden krävdes omfattande investeringar.

Mot denna bakgrund bestämde sig SMHI för att lägga ned verksamheten, vilket medför kostnader, inte minst för avveckling av personal. I avvecklingsprocessen anmälde berörd personal sitt intresse för att förvärva it-mjukvaran. Den intresseanmälan medförde att SMHI kunde minska avvecklingskostnaden.

SMHI:s bedömning är att inget har sålts till underpris, att det valda tillvägagångssättet för avveckling var det affärsmässigt bästa och att alla alternativa lösningar hade riskerat att medföra en betydligt dyrare avveckling och därmed en högre kostnad för skattebetalarna.

Myndigheterna ska alltid iaktta saklighet och opartiskhet i sin verksamhet. Av myndighetsförordningen framgår att det är myndighetens ledning som ansvarar för verksamheten och som ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt. I budgetlagen anges att försäljning ska genomföras affärsmässigt, om inte särskilda skäl talar mot det. Även förordningen om överlåtelse av statens lösa egendom är tydlig med att försäljning ska genomföras affärsmässigt. Det är alltså myndighetsledningen på SMHI som har i uppgift och ansvar att bedöma och säkerställa affärsmässigheten i den aktuella försäljningen. Samtidigt vill jag betona vikten

Prot. 2020/21:43
27 november

Svar på
interpellationer

av att myndigheter alltid är uppmärksamma på omständigheter som kan leda till att deras opartiskhet kan ifrågasättas.

Mikael Oscarsson redogör för medierapporteringen kring SMHI:s försäljning och för att försäljningen anmälts till ett flertal olika instanser. Såvitt jag känner till har anmälningarna till polisen, Konkurrensverket och Justitieombudsmannen inte föranlett någon åtgärd från deras sida. Jag känner till att det gjorts en anmälan till EU-kommissionen beträffande statsstöd. Kommissionen har inte kontaktat Regeringskansliet i ärendet, vilket sker om den inleder en undersökning. Jag vet också att Riksrevisionen granskar ärendet.

Regeringskansliet följer frågan. Det har inte kommit fram något om försäljningen som ger anledning att vidta några åtgärder av det slag som Mikael Oscarsson frågar om.

Anf. 16 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tror att ganska många svenskar satte kaffet i vrångstruken när de läste DN:s artiklar med rubriker som ”SMHI-försäljningen kan handla om olagligt statsstöd”, ”Korruption’ – SMHI anmäls till Konkurrensverket” och ”Dyr nota när SMHI sålt klimatsmart sjöfartsservice”. Vi har även den här ganska fantastiska artikeln: ”SMHI-chefen: ’Inte så många intresserade’” Nej, tacka för det när man inte gick ut och talade om att det var till salu!

Det slog mig nu när jag hörde interpellationssvaret att det låter som att man måste säga ”Wow, vilken affär!”. Men det finns väldigt mycket att ta upp som är anmärkningsvärt.

Låt mig börja med vad statsrådet säger i svaret om att det här är en mjukvara. I en intervju säger SMHI:s chefsjurist af Sandeberg: ”Vi hade förlorat hela värdet av det vi kunde sälja om vi gått ut öppet om en försäljning. Då hade våra kunder, som utgör värdet, försvunnit.” Självklart är kunderna det viktiga. Det är också en service. 30 personer hade ju anmält det här. Det handlar inte bara om en programvara som man allmänt sett kan skicka hur som helst.

Statsrådet säger också att detta var en liten del. Man ska då komma ihåg att SMHI Sjöfart var en topp 5-aktör på den hårt konkurrensatta världsmarknaden och hade en marknadsandel på 3 procent. Men det här utgjorde en tredjedel av den totala affärsintäkten på SMHI. Det var alltså inte en liten sak.

Det är också viktigt att känna till, vilket jag kan upplysa statsrådet om, att SMHI Sjöfart var en tjänsteexport, och där finns en gräns om 20 procent. SMHI Sjöfart hade således i praktiken uppnått sin maximala andel av världsmarknaden vid avyttringen.

I svaret sägs också att det krävts omfattande investeringar för att vara attraktiv. Enligt de uppgifter som jag har fått handlade det om utvecklingskostnader på 7–8 miljoner årligen som krävdes för att upprätthålla konkurrensläge och attraktionskraft på marknaden.

Sedan har vi det märkliga med att avvecklingsprocessen inleddes med att berörd person sa upp sin anställning vid SMHI den 24 februari. Inom en vecka därefter fick SMHI:s advokatbyrå Delphi i uppdrag att avyttra SMHI:s affärsdel Sjöfart. SMHI genomförde inte uppsägningen av chefen i fråga förrän den 26 mars, men innan anställningen upphörde den 23 april

hade förhandlingar med intressenter redan resulterat i ett utkast till en affär.

Departementet informerades om Sjöfarts ekonomiska svårigheter först den 25 maj. Den 25 juni meddelades departementet att SMHI Sjöfart skulle kunna säljas. En vecka senare meddelades att kontraktet var påskrivet och att köpeskillingen var 5,5 miljoner.

Allt detta finns dokumenterat i Advokatfirman Delphis faktaunderlag som är ställt till SMHI. Det är en offentlig handling som jag rekommenderar för läsning så att man förstår hur det hela har gått till.

Beslutet att avyttra SMHI Sjöfart till Gale Force fattades i samband med uppsägningen av den aktuella chefen den 24 februari. Trots det valde SMHI att under det första halvåret i år lägga nästan 10 miljoner på utvecklingskostnader för ett it-system som man sedan avyttrade för 5,5 miljoner. Utvecklingskostnaden var även 2019 extraordinär, nämligen mellan 7 och 8 miljoner.

Var detta verkligen en bra affär?

Anf. 17 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Mikael Oscarsson, för frågan!

Från mitt perspektiv är det myndighetens ansvar att bedöma huruvida detta var en affärsmässigt bra affär eller inte. Jag har inga detaljer om det och ska heller inte ha dem.

Vad jag känner till har de relevanta anmälningar som har gjorts till polisen, Justitieombudsmannen, Konkurrensverket och Justitiekanslern lett till att granskningarna har lagts ned. Nu återstår en anmälan till EU-kommissionen beträffande statsstöd. Vi har inte hört något från kommissionen ännu. Vi vet inte om de kommer att inleda någon undersökning av detta. Däremot har Riksrevisionen inlett en granskning. Jag kan och ska inte föregå denna granskning. Jag välkomnar förstås alla relevanta myndigheters granskning av ärendet, inklusive Riksrevisionens. Det är oerhört bra att vi har dessa myndigheter, och jag har full tilltro till dem.

Alla myndigheter ska bedriva sin verksamhet enligt gällande lagar och regler på ett objektiva och effektivt sätt. Det innebär att alla myndigheter också aktivt ska motverka korrupktion och oegentligheter i verksamheten. Det finns däremot inget rättsligt hinder mot att en myndighet säljer en verksamhet till en före detta anställd. Men en myndighet bör naturligtvis alltid iaktta regeringsformens principer om saklighet och opartiskhet och vinnlägga sig om att man inte ger och inte heller kan uppfattas ge otillbörliga fördelar till någon.

I det aktuella fallet var det en medarbetare på SMHI som anmälde sitt intresse. Förhandlingar inleddes och resulterade i en försäljning av viss egendom till ett pris som SMHI bedömde motsvarade det affärsmässiga resultat som var möjligt att uppnå.

Jag känner inte till detaljerna i SMHI:s överväganden, men jag har fullt förtroende för både myndigheten och Riksrevisionens granskning av denna affär.

Låt mig också tillägga något till frågan om kunder. SMHI gjorde bedömningen att om avvecklingen skulle bli offentlig före en försäljning av egendomen skulle någon konkurrent snabbt värva kunderna och därmed urholka kundstocken och förutsättningarna för att någon skulle vilja göra de nödvändiga investeringarna.

Det finns också en annan faktor beträffande lönsamhet, som Mikael Oscarsson inte har nämnt men som SMHI framhåller. Det handlar om valutakurserna. Hela verksamheten är starkt beroende av dollarkursen. Man gjorde bedömningen att i och med den sjunkande kursen för den svenska kronan och beroendet av dollarkursen var framtiden och en affär väldigt osäker. Detta är en del som har vägts in i det hela.

Regeringen inväntar nu Riksrevisionens granskning.

Anf. 18 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Det handlar om att man sålde ett affärsområde för 5,5 miljoner, samma område som man under första halvåret i år hade satsat 10 miljoner på att utveckla. Det hade varit billigare att enbart säga upp kundkontrakten, stoppa it-utvecklingen och lägga ned verksamheten redan i februari om syftet hade varit att spara pengar.

Vi kan titta på det ekonomiska utfallet mellan 2015 och 2019. Då ser vi att man har omsatt mellan 45 och 49 miljoner, och man har gjort vinst. År 2015 var vinsten 10 miljoner, och åren innan var det ännu högre vinster. Sedan har det legat på ungefär 2–3 miljoner om året, utom förra året, då det blev en förlust på 3,1 miljoner. Men då ska man komma ihåg att i detta ingår nedläggning av lokalkontor i Malmö och Sundsvall som inte alls hade med den här affärsverksamheten att göra. Det belastade resultatet med 1,3 miljoner, och också en renovering av huvudkontoret för att få en fin glasinramning i entrén lades på det här bolaget.

Statsrådet säger att det inte har sålts till underpris. Men en professionell, marknadsmässig bedömning av bolagets värde har sagts ligga mellan 50 och kanske upp till 100 miljoner. Detta är en extremt lukrativ bransch med höga vinstmarginaler.

Vi kan göra en jämförelse med Stormgeo, en konkurrent som gör värdetjänster. De hade intäkter på 123 miljoner norska kronor, och resultatet var 40 miljoner norska kronor.

Notera också att SMHI har ett underskott av prognosmeteorologer. Den personal som valde att följa med till Gale Force hade samtliga kunnat erbjudas andra arbetsuppgifter på SMHI. Att direkt lägga ned SMHI Sjöfart hade varit en bättre affär för skattebetalarna. Utvecklingskostnaden hade minimerats, och kostnaden för uppsägning av personal likaså.

Nu kommer vi lite grann till pudelns kärna. Affärsrämsighet innebär – och detta tror jag att alla förstår – att myndigheten antingen tar in flera budgivare eller låter genomföra en oberoende värdering. Det är självklart.

Det finns åtminstone två svenska konkurrenter till Gale Force. Jag tänker på Noorcare och Stormgeo, som är välkända hos SMHI. Ingen av dessa aktörer har bjudits in att ge bud. Priset sätts ensidigt av SMHI:s egna handläggare. Det säger man själv i en DN-artikel.

Statsrådet verkar på något sätt vara nöjd när hon läser upp sitt svar om de instanser som har fått anmälningar. Vi kan ju se lite på vad som har hänt. Ärendet ligger hos polisen. Det finns en anmälan om trolöshet mot huvudman liksom korruption och mutbrott. Detta ligger just nu för prövning hos Åklagarkammaren i Norrköping.

Konkurrensverket säger att reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet inte tar sikte på denna typ av situation, alltså en engångsförsäljning av statlig egendom till ett potentiellt underpris. Det finns alltså ingen lagstiftning som tar sikte på detta när det väl har hänt och

inte längre är en pågående affär. Man skriver: Det finns således ingen säljverksamhet att utöva tillsyn över. Konkurrensverket hänvisar till JO, som har en liknande skrivning. Sedan säger Konkurrensverket att EU-kommisionen i förra veckan meddelade att man har mottagit anmälan, att den har översatts och nu kan hanteras enligt gängse rutiner.

Läget är alltså väldigt bekymmersamt. Är dessa fakta inget som statsrådet tycker är allvarligt?

Anf. 19 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack för dessa frågor, Mikael Oscarsson! Jag anser givetvis att det är oerhört viktigt att våra myndigheter uppträder enligt gällande lagar och regler. Det som här påtalas är något som nu undersöks grundligt av olika myndigheter för att se om det har skett i enlighet med lagen och hur man ska uppträda. Jag kan bara konstatera att det inte har vidtagits några åtgärder av de instanser som hittills har tittat på frågan.

På frågan om att man skulle ha sålt verksamheten billigt är svaret från myndigheten att affärssegmentet Sjöfart har varit olönsamt under stora delar av den tid som verksamheten har bedrivits. Bara när dollarkursen var som högst under åren 2015–2017 gick affärssegmentet med vinst.

Köpesumman för den aktuella egendomen var 5,5 miljoner kronor, men SMHI har bedömt att det värde som den genomförda försäljningen representerar för dem uppgår till ca 20 miljoner kronor. I detta ligger förutom försäljningen av it-programvara bland annat att flera anställda har gått över till köparen och att den nya ägaren under en övergångsperiod har köpt meteorologitjänster. På det sättet bidrar tillvägagångssättet till att minska SMHI:s avvecklingskostnader.

Därmed har alltså myndigheten rakt motsatt uppfattning mot det som Mikael Oscarsson säger, alltså att det hade varit billigare att bara lägga ned detta rakt av. Affären har gjorts att man har minskat avvecklingskostnaderna genom att flera anställda har övergått till köparen och att den nya ägaren har köpt olika meteorologitjänster under en övergångsperiod. Enligt SMHI:s bedömning har försäljningen inte gjorts till ett underpris.

SMHI gjorde bedömningen att om avvecklingen skulle bli offentlig före försäljningen skulle, som jag sa tidigare, någon konkurrent snabbt kunna värva kunderna och därmed urholka kundstocken och förutsättningarna för de nödvändiga investeringarna. Myndigheten har då bedömt att det valda tillvägagångssättet var det affärsmässigt bästa. Hade man gjort på ett annat sätt hade det gett ett sämre resultat.

Detta är naturligtvis något som också Riksrevisionen kommer att titta på i sin granskning. Jag kan inte föregripa den prövningen.

Anf. 20 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tycker att detta är bekymmersamt.

Resultatrapporten visar att man år 2015 gjorde mer än 10 miljoner i vinst. År 2016 gjorde man 1,8 miljoner i vinst, 2017 gjorde man 2,1 miljoner och 2018 var vinsten 3 miljoner. Sedan var det en förlust på 3 miljoner år 2019, men över hälften av det var kostnader som inte direkt hörde till detta område.

Det är också viktigt att känna till att detta är en enrådsmyndighet, där generaldirektören har väldigt mycket makt. Det finns ingen styrelse. Det finns ett insynsråd, men man har väldigt lite insyn. Generaldirektören rap-

porterar direkt till departementet. Därför är det allvarligt att statsrådet tar så lätt på kritiken. Om jag var statsråd skulle jag verkligen sätta mig in i detta och se att underlagen inte stämmer.

Affärsmässighet innebär att myndigheten antingen tar in flera budgivare eller låter genomföra en oberoende värdering. Det är ju en självklarhet. De frågor jag har ställt ligger fortfarande kvar: Vad finns det egentligen för riktlinjer när det gäller att knoppa av verksamhet? Här har man sålt till en före detta chef som sedan tog över bolaget, ett bolag där man bara under det här året har satsat 10 miljoner, och man sålde det till extrapris, 5,5 miljoner.

Så kan vi ju inte ha det! Detta är ju skattepengar som skulle kunna användas betydligt bättre. Jag hoppas att statsrådet nu går hem och läser igenom ärendet och ser att det inte är rimligt hanterat.

Anf. 21 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Detta är ju en fråga som har genomlysts väldigt seriöst av en mängd olika instanser, vilket vi redan har gått igenom.

Jag vill återigen betona att SMHI har fattat självständiga beslut om hur försäljningen skulle genomföras på affärsmässiga grunder. Departementet har informerats om den tänkta avvecklingen. Det har dock inte förts en diskussion om försäljningssummor eller potentiella köpare, och det är också så det ska vara. Det är upp till myndigheten att göra dessa bedömningar. Det vore inte lämpligt att ministern eller regeringen går in i detaljer i hur myndigheter sköter sin affärsverksamhet och ett affärssegment.

Vi har en princip i Sverige om myndigheters självständighet, och där behöver man också ha en tillitsbaserad styrning. Vi har också lagar och regler, som jag redogjorde för väldigt tydligt i mitt första inlägg. Vi har budgetlagen, och vi har bland annat förordningen om överlåtelse av statens lösa egendom, som verkligen tydligt stipulerar hur den här typen av verksamhet får gå till. Försäljningsärenden ska handläggas utan ovidkommande hänsyn. Det är myndigheten som ska se till att priset blir marknadsmissigt, och det kan säkerställas på olika sätt.

Självklart finner jag det i generella termer oerhört viktigt att myndigheter inte på något sätt urholkar förtroendet och att pengar ska användas på bästa sätt för skattebetalarna. Nu har Riksrevisionen en möjlighet att granska detta ärende, och jag ser fram emot den granskningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:141 om utredningsbetänkandet *Se barnet!*

Anf. 22 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Mikael Eskilandersson har frågat mig om förslagen från betänkandet av 2014 års vårdnadsutredning och när dessa kommer att vara genomförda.

Det är angeläget att reglerna om vårdnad, boende och umgänge är utformade för att säkerställa barnets bästa och för att minska den risk för att

barnet kommer till skada som långvariga konflikter innebär. I de flesta fall är det bäst för barnet att föräldrarna kommer överens i frågor som rör barnet. Det är därför viktigt att föräldrar erbjuds goda förutsättningar att nå samförstånds lösningar.

2014 års vårdnadsutredning lämnar bland annat förslag som syftar till att minska antalet tvister om vårdnad, boende och umgänge i domstol. I Regeringskansliet pågår nu ett arbete med att ta fram en lagrådsremiss utifrån vårdnadsutredningens betänkande. Som jag har framhållit tidigare är frågorna viktiga för regeringen, och målsättningen är att lagrådsremissen ska kunna beslutas i början av nästa år.

Anf. 23 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Det är inte första gången jag och Morgan Johansson står här i kammaren och diskuterar utredningen *Se barnet!* Jag benämnde en gång barn som färskvaror, vilket Morgan Johansson givetvis med kraft förnekade med hänvisning till att barn är individer.

Det jag avsåg var det faktum att barn inte är barn mer än en begränsad tid och att det därför är extra viktigt att beslut och lagändringar som berör barn måste gå snabbt. Att Morgan Johansson och regeringen inte delar den bilden är uppenbart.

Det handlar alltså om 2014 års vårdnadsutredning. Många år har gått sedan den utredningen tillsattes, och jag satt själv med i den under min första mandatperiod i riksdagen. Var det någonting som vi alla i referensgruppen var eniga om var det att domstolstvister är skadliga för både barnet och föräldrarnas relation till barnet. Vi behöver komma bort från tvister i domstol så långt det bara är möjligt och så fort som möjligt, eftersom alla förlorar på en domstolstvist.

Regeringen har inte alls samma fokus, i alla fall inte när det gäller att lösa detta snabbt. Vi hade en debatt för ett år sedan som till stora delar handlade om utredningen *Se barnet!*, även om det jag då frågade om snarare var ett projekt som vi följde i utredningen och som senare avslutades.

Jag minns att det då framhölls att det gått tusen dagar. Nu är det tyvärr inte som i sagan, alltså tusen och en natt; i stället är det tusen dagar och ett år sedan. Många av de barn som när utredningen gjordes riskerade att hamna i en vårdnadstvist är i dag vuxna. Så illa blir det när regeringen väljer att dra frågan i långbänk.

Vilka förslag är det då som regeringen inte tyckt förtjänar samma snabba behandling som till exempel afghanamnestin, eller gymnasielagen som den också kallas? Den har dessutom hunnit förvandlas till en amnesti innan regeringen ens hunnit införa ett enda förslag från 2014 års vårdnadsutredning. Det säger väldigt mycket om vad som egentligen prioriteras. Inte är det barnen i alla fall!

Vårdnadsutredningen har lagt fram en lång rad förslag. De har lagt förslag om samarbetsavtal, att barnens bästa ska bli tydligare i lagtexten, att barnets rätt ska komma till tals och stärkas, att barnens inställning ska klargöras och att medlare ska vara kompetenta. De har lagt förslag om viss sekretess för medlare i domstol och om att göra gemensam vårdnad möjlig även om föräldrarna motsätter sig det. De har lagt förslag om att öka möjligheterna för barn att komma till tals och att föräldrars samarbetsförmåga ska vara irrelevant. I stället ska föräldrars möjlighet att ta gemensamt ansvar för barnet avgöra. Tvister ska lösas så tidigt och fort som möjligt.

Utredningen har även lagt förslag om krav på deltagande i informationsamtal före domstolstvist. Dessa informationsamtal ska ge kunskap och förståelse för lagstiftning och praxis. Samtalen ska ge kunskap om domstolsprocessen och om forskning liksom förståelse för hur barnet påverkas av konflikten. De ska också ge möjlighet till samarbetsavtal och till att träffa avtal om stöd och hjälp i andra former.

Det är alltså en väldigt lång rad förslag som aldrig har blivit verklighet.

Anf. 24 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tycker inte om att man pratar om barn som varor. Barn är individer med egna rättigheter. Det är min utgångspunkt.

Jag tycker också att det är tydligt att det viktiga för Mikael Eskilandersson och Sverigedemokraterna är att det inte ska bli några tvister. Det viktiga för mig är i stället att barn får en trygg och bra uppväxt. Det är det perspektivet man måste ha i grunden.

Det korta svaret på interpellationen är att lagförslag kommer i början av nästa år. Då får alla se både helheten och förslagen i detalj.

Det här har varit en angelägen och i viss mån en komplicerad process, men jag tycker att det är viktigt att ha historien klar för sig. Det gjordes en reform 1998, där man lade mycket större tonvikt vid gemensam vårdnad. Åren därefter blev det en praxis från domstolarna att ha gemensam vårdnad som presumtion.

Det kom en väldigt stark kritik mot detta från olika håll, framför allt från våldsutsatta kvinnor som alltså hamnade i situationer med gemensam vårdnad med en våldsam man, trots att det kanske var det som var grunden till hela konflikten från början.

Detta tyckte vi var viktigt att ändra på, det vill säga att utöka möjligheterna till ensam vårdnad i dessa fall så att barn inte skulle behöva växa upp med hugg och slag från den våldsamme mannen.

I och med detta blev det också fler tvister. Inte ett fördubblat antal, som Mikael Eskilandersson påstår i sin interpellation, för man måste räkna bort de vårdnadsmål där socialnämnden är sökande. Men det blev fler tvister mellan föräldrar; ökningen var ungefär 50 procent.

Det kanske inte är så konstigt, för om det blir fler fall av ensam vårdnad kommer det också att bli fler fall där kanske en olämplig förälder inleder en tvist – fall där det kanske finns en bakgrund just av våld i relationen.

En tvist behöver alltså inte vara ett misslyckande, utan det kan mycket väl vara en naturlig följd av en lagstiftning där man mot den bakgrunden fick ökade möjligheter till ensam vårdnad.

Sverigedemokraterna har här ett ensidigt mansperspektiv. Det har framkommit mycket tydligt i de debatter jag har haft med Mikael Eskilandersson. Man har ingen förståelse för själva bakgrunden: att det mycket väl kan vara så att det rör sig om män som faktiskt inte är lämpliga som vårdnadshavare.

Jag säger att vi inte ska ha något ensidigt mansperspektiv i de här frågorna. Vi ska inte heller ha något ensidigt kvinnoperspektiv. Vi ska ha ett barnperspektiv. Det är därför som det här betänkandet heter *Se barnet!* Det heter inte *Se pappan!* eller *Se mamman!* Det heter *Se barnet!* Och frågan som vi alltid ska ställa oss är inte vad som är bra för pappan eller vad som

är bra för mamman. Frågan som vi alltid ska ställa oss är vad som är bra för barnet.

Det är också det vi arbetar efter nu, och ni kommer att få se lagförslagen i början av nästa år. Jag ska inte säga för mycket om innehållet i dem, men jag kan säga så mycket som att det som är vägledande för oss är att det är barnets bästa som ska vara avgörande i alla frågor som rör boende, vårdnad och umgänge samt att barnets rätt att få information och komma till tals ska stärkas. Det ska till exempel inte vara möjligt för en vårdnadshavare att stoppa ett barn från att komma till tals i en vårdnadstvist. Den åsikten måste få komma till uttryck.

Några av dessa förslag kommer vi att gå vidare med, och ni får som sagt se helheten i början av nästa år. Det här är en viktig reform, och det är viktigt att utgångspunkten hela tiden är barnens behov, barnens trygghet och en trygg uppväxt.

Anf. 25 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Det är ju i det närmaste tramsigt att påstå att det finns ett ensidigt mansperspektiv hos mig när jag försöker lyfta fram barnets rätt till båda sina föräldrar och barnets rättigheter i en vårdnadstvist.

En viktig reform, får vi höra från Morgan Johansson. Hur viktig är en reform som kan bli liggande på hyllan i princip år ut och år in utan att någonsin genomföras? Man har inte genomfört ett enda av de förslag som jag räknade upp här tidigare, trots att det finns en bred majoritet för det i kammaren och trots att det finns ett färdigt förslag som är presenterat och framlagt av 2014 års vårdnadsutredning.

Dessutom har regeringen infört barnkonventionen som lag. Det har kommit en ganska intressant utredning om implementeringen av barnkonventionen, SOU 2020:63, som presenterades nu i november. Den säger att de förslag som finns i *Se barnet!* borde ha genomförts, åtminstone flera av dem. Till exempel kan man på s. 767 i volym 2 av denna utredning – den är ganska lång – läsa följande:

”En närliggande fråga rör situationen att båda föräldrarna i en vårdnadstvist motsätter sig gemensam vårdnad. En domstol får då inte besluta att vårdnaden om barnet ska vara gemensam, även om det skulle vara till barnets bästa (6 kap. 5 § FB). En sådan reglering kan inte anses ha varit följden av att staten gjorts sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Det kan även diskuteras om regleringen är förenlig med artikel 3.1 i barnkonventionen. Den artikeln kräver att barnets bästa ska beaktas och vara ett tungt vägande intresse i alla åtgärder som rör barn.”

Av det här framstår det ju snarare som att det är regeringen som inte ser till barnets bästa och kanske har andra infallsvinklar. Bara för att jag vägrar att se alla män som våldsverkare har jag inte ett ensidigt mansperspektiv när jag tar ställning till förslagen.

Det man kan utläsa av utredningen om barnkonventionen är ju att åtminstone ett par av förslagen i *Se barnet!* måste genomföras för att Sverige över huvud taget ska leva upp till barnkonventionen. De borde med andra ord genomföras skyndsamt och borde också ha kunnat genomföras när man införde barnkonventionen som lag. Att man då inte ska dra det i långbänk och ständigt låta det hamna längst ned på regeringens prioriteringslista är för mig ganska självklart. Jag förstår faktiskt inte varför inte ett

enda av alla de förslag som föreslås i *Se barnet!* har kunnat bli lag ännu. Varför måste de dras i sådan extrem långbänk att man pratar om 2014 års vårdnadsutredning år 2020? Det kommer inte att genomföras i år. Det kommer kanske, förhoppningsvis, att genomföras till sommaren eller möjligen till år 2022.

Anf. 26 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Mikael Eskilandersson och SD har ju ett ensidigt mansperspektiv. Det ni hela tiden lyfter upp och fastnar vid är det ökade antalet tvister. Det är som att det är det som är själva problemet.

Problemet innan vi genomförde reformen 2006 var ju faktiskt det att presumptionen för gemensam vårdnad ledde till att också en del olämpliga vårdnadshavare, till exempel våldsamma män, fick vårdnad om barnen inom ramen för gemensam vårdnad. Det var ett av problemen efter 1998 års reform, som man åtgärdade 2006.

Det är den bakgrunden som Sverigedemokraterna inte förstår, utan man fastnar vid att detta har lett till fler tvister. Ja, det kan ju vara en följd av att man ökade möjligheterna till ensam vårdnad. Då fick vi också fler tvister – inte ett fördubblat antal tvister, som Mikael Eskilandersson påstår, utan en ökning med ungefär 50 procent i de här fallen. Det är ändå fler tvister, men det viktiga här är inte hur många tvister det är eller att tvister uppstår. Det viktiga är att barnen får en bra uppväxt.

Nu kommer det som sagt lagförslag för en del av de här frågorna för att underlätta att komma överens ändå inför en sådan tvist. Jag kommer att lämna lagförslagen i början av nästa år så att vi gör reformer i de delarna.

Det är inte så att jag ser alla män som våldsverkare, som Mikael Eskilandersson försöker få det till. Men jag ser att det kan finnas ett problem i en del av de här tvisterna, och lagstiftaren måste ta höjd för att kunna lösa de tvisterna och ibland fatta ganska svåra beslut.

De allra flesta av oss som är pappor är bra pappor. Men det finns de som inte är bra och som inte kan ta hand om barn, och barn ska inte behöva växa upp med sina förövare under ständiga hugg och slag. Det var därför vi utvidgade möjligheterna till ensam vårdnad 2006.

Här finns också ett annat perspektiv som jag tycker att man ska ta in när man diskuterar gemensam vårdnad och ensam vårdnad. Det är att det ibland också kan ligga en hedersproblematik i botten, alltså att någon av vårdnadshavarna upprätthåller en skadlig och förtryckande hederskultur. Det kan vara mamman. Det kan vara pappan. Någon av dem kan göra det. Det måste man också väga in när man fattar beslut om vem som ska ha vårdnaden. Det kan i sin tur leda till en tvist, det vill säga att den som inte har fått vårdnaden går till domstol och vill få tvisten löst. Mikael Eskilandersson måste förstå att då måste möjligheten till ensam vårdnad fortsätta finnas.

Min poäng är att man inte ska fastna i hur många tvister det finns eller att det förekommer tvister. Det kommer vi nog alltid att ha, men vi ska i så stor utsträckning som möjligt försöka se till att tvisterna kan lösas innan de kommer till domstol.

Jag säger återigen att det lagförslag som vi alldeles strax kommer att lägga fram kommer att ha barnets bästa för ögonen. Det handlar inte om föräldrarnas rätt till sina barn utan om barnets rätt till sina föräldrar och

framför allt barnets rätt till en trygg och bra uppväxt. Det är samhällets ansvar att försöka se till att det blir så i så många fall som det bara är möjligt.

Lagrådets remiss kommer sagt inom kort, i början av nästa år, och därefter kommer lagstiftning till riksdagen. Sådan är planen.

Anf. 27 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Självklart är problemet att barn far illa. Om Morgan Johansson hade gjort det som han är tillsatt för att göra och sett till att de pappor som utsätter sina barn eller sina respektive för hugg och slag hade befunnit sig i fängelse i stället för att befinna sig ute i sina familjer hade vi aldrig behövt diskutera att kvinnan behöver ensam vårdnad, för då hade mannen per automatik varit borta från den familjen. Det kanske är där man ska lägga fokus, det vill säga på att straffa de män som faktiskt utsätter sina anhöriga för hugg och slag. Det kan ju knappast vara okej.

Regeringens politik går i övrigt inte hand i hand med vad dess företrädare hävdar. Att stå i talarstolen och säga att föräldrarna ska nå en samförståndslösning är ju lätt, särskilt när man inte ens bemödar sig att skynda på med lagstiftning i den riktningen. Tvärtom har man närmast skjutit den på framtiden under väldigt många år. För mig är det uppenbart att regeringen prioriterat annat än vårdnadsutredningen trots att det inte finns någon större oenighet kring de förslagen och åtgärderna.

Vi är alla överens om att tvister om vårdnad helst ska hanteras utanför domstolen så långt det är möjligt. Det vi inte är överens om är om det är en viktig fråga som borde prioriteras, vilket jag hävdar, eller om frågan kan vänta medan regeringen prioriterar i princip allt annat – vilket regeringen de facto har gjort. Förslagen i *Se barnet!* borde redan vara genomförda. Det finns inga ursäkter.

Eftersom jag inte kommer att få svara på Morgan Johanssons avslutande inlägg vill jag passa på att ta avstånd från allt han eventuellt hävdar om mig eller mitt parti.

Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag försöker hålla mig till saken också i de avslutande inläggen.

Den första frågeställningen som Mikael EskilanderSSon tog upp nu på slutet handlar om ifall vi ska straffa de här våldsvärkarna eller komma åt detta på annat sätt. Det är en självklarhet, naturligtvis, att de brott som begås inom familjen ska bekämpas. Jag vill nog påstå att vi har prioriterat den typen av brottslighet mer än någon annan regering har gjort.

Jag ser bara nu på slutet att polisen förstärker sin verksamhet. Man har rekryterat 350 nya utredare, som kommer att vara specialinriktade på just brott i nära relationer. Hedersbrotten är en del av detta, men också de allmänna misshandelsfall som sker i nära relationer. Vi gör nu väldigt stora insatser på både polis- och straffsidan för att se till att bekämpa dessa brott.

Det finns ingen motsättning i detta. Förövarna ska naturligtvis buras in och dömas för de brott de har begått. När det sedan gäller vårdnadsfrågan gäller det att se till att det finns en lagstiftning som tar höjd för detta. Då får man inte vara rädd för att det kanske ibland kan bli en tvist, om den våldsamma mannen i fråga inte får vårdnaden om barnet. Han kanske då

Prot. 2020/21:43
27 november

Svar på
interpellationer

kommer att gå till domstol om frågan, och då får man inte vara rädd för att det blir så.

Jag står för detta, och jag står också för den reform vi gjorde 2006, som möjliggjorde detta i ökad utsträckning. Jag tror att det har varit viktigt att helt enkelt sända en tydlig signal: Om du är våldsam, inte är lämplig som förälder och betar dig på det här sättet har du förverkat din rätt att ha vårdnaden om ditt barn. Detta tror jag är en otroligt viktig signal att sända till de gärningsmän vi talar om här.

Vi kommer som sagt, fru talman, nu att arbeta med detta lagförslag. Vi kommer med det till riksdagen under våren, och lagrådsremissen kommer redan i början av nästa år.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:145 om överbeläggning i kriminalvården

Anf. 29 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Henrik Vinge har frågat mig om jag och regeringen planerar en ytterligare utbyggnad av Kriminalvården utöver vad som nu aviserats. Vidare frågar Henrik Vinge om regeringen är redo att skjuta till ytterligare medel om klientprognosen revideras uppåt även efter 2023. Frågeställaren vill även veta om jag kommer att skjuta upp straffskärpningar med anledning av den kapacitetsbrist som föreligger nu och under över-skådlig tid.

Den ökning vi ser av antalet intagna i Sveriges häkten och anstalter är bland annat en effekt av regeringens politik för en effektivare brottsbekämpning. Regeringen har skärpt straffen på flera områden, vilket har påverkat beläggningen på anstalterna. Fler döms till fängelse, och de dömda får sitta längre tid. Regeringens straffskärpningar har även lett till att fler har kunnat häktas.

Kriminalvården ansvarar för sin egen lokalförsörjning inom de ekonomiska ramar de tilldelas, och myndigheten ska fortlöpande anpassa antalet platser inom häktes- och anstaltsorganisationen till behovet. Efter en beläggningstopp i mitten av 00-talet minskade beläggningen i Kriminalvården under en rad år. Detta ledde fram till en överkapacitet i fråga om platser. Kriminalvården avvecklade därför, i enlighet med sin instruktion, ett antal platser.

Efter 2014 och vårt tillträde har dock medelantalet platser ökat med cirka 500 fram till i dag, och antalet platser i form av både tillfälliga och ordinarie kriminalvårdsplatser fortsätter att öka. Kriminalvården arbetar med att bygga ut med ytterligare 2 000 permanenta platser fram till 2029, utifrån den utbyggnadsplan som myndigheten på regeringens uppdrag presenterade i mars 2020.

I förra årets budget tillfördes Kriminalvården betydligt höjda anslag, med 130 miljoner kronor för 2020, 569 miljoner kronor för 2021 och 729 miljoner kronor från och med 2022. Nu fortsätter regeringen att stärka Kriminalvårdens kapacitet genom ytterligare stora tillskott. Tillskotten ger

myndigheten förutsättningar att fortsätta bygga ut och skapa fler platser både här och nu och för framtiden.

För att ge Kriminalvården förstärkta förutsättningar att öka kapaciteten har regeringen i budgetpropositionen för 2021 föreslagit ytterligare anslagsökningar med 369 miljoner kronor 2021, 985 miljoner kronor 2022 och 1 235 miljoner kronor från och med 2023.

Kriminalvården står nu i begrepp att öka takten i utbyggnadsarbetet. Beslut har fattats om utbyggnation, modifieringar och nybyggnationer i bland annat Kalmar, Trelleborg, Kristianstad och Helsingborg, på Hall i Södertälje och på Tidaholm. Det är bra, och regeringen kommer att fortsätta följa utvecklingen i Kriminalvården mycket noga.

Regeringen bedriver en offensiv kriminalpolitik och har under senare år genomfört ett stort antal straffskärpningar. Regeringen kommer att fortsätta arbetet med att bekämpa brotten och brottens orsaker.

Straffrättsliga reformer och en förväntad ökad effektivitet i övriga rättskedjan kommer att påverka beläggningen och platsbehovet i Kriminalvården. Kriminalvårdens kapacitet byggs därför ut, och detta behöver ske snabbt, säkert, kostnadseffektivt och med en hög grad av flexibilitet.

Anf. 30 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Skälet till att vi har fler människor i fängelse i dag än tidigare är att vi har fler kriminella än tidigare. Kriminaliteten breder ut sig i vårt land, och den blir allt grövre. Detta är en konsekvens av att denna och tidigare regeringar under lång tid har fört en ansvarslös invandringspolitik.

Det är klart att statsrådet och regeringen nu vill få oss att tro att skälet till överbeläggningen är att regeringen har fört en framsynt och genomtänkt politik för att bura in fler brottslingar. Men, fru talman, om detta var en medveten strategi från regeringens sida och man hade tänkt sig att bura in fler hade man också byggt fler fängelser. Det har man inte gjort, tvärtom – vi har färre permanenta fängelseplatser i dag än vi hade för tio år sedan.

Detta beror på att det inte alls handlar om någon medveten strategi från regeringen. I stället är det en konsekvens av att regeringen har blivit helt tagen på sängen. Man har inte över huvud taget kunnat förutse den här samhällsutvecklingen utan har fallit offer för sin egen retorik. Det var inte länge sedan denna regering påstod att Sverige aldrig har varit tryggare. Brottsligheten minskar. Mitt Sverige bygger inga murar, och så vidare.

Det är klart att om man tror att man lever i ett land med evigt solsken kommer man inte att köpa ett paraply. Om man tror att brottsligheten minskar kommer man inte att bygga fler anstaltsplatser, utan man kommer att skära ned på platserna. Det är precis detta som har skett.

Nu har verkligheten tvingat regeringen att tänka om. Man har kunnat räkna ut att det inte går att bli omvald om man inte tar kriminalpolitiken på allvar. Därför har regeringen också tagit ett antal steg i rätt riktning på detta område. Jag får medge att vi där är överens i många delar.

Tyvärr, fru talman, handlar många av dessa förslag om sådant man har gjort när tv-kamerorna har varit på och för att få bra rubriker. Hur verksamheten sedan har fungerat i praktiken har ofta kommit i andra hand.

När till exempel Åklagarmyndigheten har begärt satsningar och sagt att man behöver mer resurser för att kunna åtala alla dessa människor som måste sitta i fängelse har regeringen inte velat öppna plånboken på samma

sätt. När domstolarna har sagt att de behöver mer resurser för att kunna döma alla dessa brottslingar har man varit betydligt snålare. Och när Kriminalvården har sagt att de behöver resurser för att bygga fler fängelseplatser så att alla kriminella kan sättas i fängelse har regeringen velat snåla.

Detta, fru talman, har tyvärr lett till att vi nu har ett antal flaskhalsar i systemet. Det tar väldigt lång tid att få en dom, och Kriminalvården har nu höjt inställelsetiden innan man börjar avtjäna sitt fängelsestraff till 100 dagar, när domen väl har fallit. Det underminerar tyvärr hela tilltron till rättsväsendet när det går alldeles för lång tid mellan brottet och domen.

Jag är bekymrad över att inget av det Morgan Johansson nu anför tyder på att detta kommer att bli bättre i närtid. Tvärtom kommer vi, enligt regeringens egen prognos, att få leva med överbeläggningen i tio år. Det är, fru talman, något som på allvar bekymrar mig inför den framtida utvecklingen.

Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! För det första kanske man ska ha ordning på siffrorna. Henrik Vinge säger att det är färre platser nu än för tio år sedan. Jag var inte justitieminister för tio år sedan, men under de sex år som jag har haft ansvaret har antalet fängelse- och anstaltsplatser totalt inom Kriminalvården ökat med 500.

Det var en annan regering, med Henrik Vinges kompisar i Moderaterna, som styrde tidigare. Då underfinansierades Kriminalvården på ett sådant sätt att man inte ens alltid kunde klara av att upprätthålla den fysiska miljön. Man lät fängelser, anstalter och häkten förfalla så att man till slut inte ens kunde fortsätta – man var tvungen att stänga en del platser under den tiden. Men under min tid har antalet platser i Kriminalvården ökat. Det är viktigt, vill jag ändå säga. Vi kommer att fortsätta att öka antalet platser med de utbyggnadsplaner som ligger framför oss.

Jag tror inte att det har gått någon förbi det massiva tryck som de brottsbekämpande myndigheterna nu lägger på den organiserade kriminaliteten. Det går knappt en dag utan att man ser effekterna av detta när man ser hur polis, åklagare och andra brottsbekämpande myndigheter kliver fram mot den organiserade kriminaliteten. Det är en effekt av våra polissatsningar. Det går mer pengar än någonsin till polisen. Det är en effekt av ökade häktningsmöjligheter. Det är en effekt av ökade avlyssningsmöjligheter, så att man kan följa kommunikationen mellan de kriminella. Det är en effekt av ökad kameraövervakning. 450 kameror är nu uppe, och ytterligare 150 är på väg upp på de brottsutsatta platserna. Och, fru talman, det är en effekt av de skärpta straffen.

Det finns de som säger att straffen har skärpts, men det har väl ändå inte haft någon betydelse eftersom domstolarna inte har utdömt några straff. De som säger så har fel.

Förra året dömde svenska domstolar ut sammanlagt över 10 000 fängelseår. Det är en ökning med 30 procent de senaste två åren. Våra straffskärpningar har haft effekt, och de som påstår något annat har fel i den delen.

Lite märkligt är det ändå att just Sverigedemokraterna och Henrik Vinge väljer att ta debatten. Henrik Vinge och hans parti har inte visat någon som helst förståelse för att Kriminalvården har behövt mer pengar.

Det var Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna som trumfades igenom en budget 2018, när vi var övergångsregering, som underfinansierade Kriminalvården med över 300 miljoner kronor. Det var djupt bekymmersamt. Den stora satsningen i den budget ni trumfades igenom var inte på välfärden eller på rättsväsendet, utan det var 20 miljarder i skattesänkningar. Det var SD, KD och Moderaterna som drev igenom detta. Sedan underfinansierade ni Kriminalvården med 300 miljoner. Kriminalvården hade begärt 395 miljoner kronor. Av er fick de bara 85.

Jag hade långa samtal med Nils Öberg, som då var chef för Kriminalvården, om hur Kriminalvården skulle tolka riksdagsbeslutet. Skulle de börja genomföra stora besparingar i Kriminalvården? Och han frågade mig om råd. Jag sa att jag satt i en övergångsregering och att jag inte kunde ge honom några råd, att jag inte kunde styra myndigheterna på det sättet. Men jag sa att jag kunde garantera att om vi kom tillbaka igen som regering skulle han få sina pengar så att Kriminalvården kan fortsätta utbyggnaden. När vi sedan kom tillbaka som regering i januari 2019 var något av de allra första vi gjorde att öka anslagen till Kriminalvården med först 200 miljoner och sedan ytterligare 300 miljoner. Vi sköt till en halv miljard på ett enda år för att ni inte hade gjort det, Henrik Vinge.

Om ni tycker att det är så oerhört viktigt, Henrik Vinge, att satsa på Kriminalvården, varför finansierade ni inte Kriminalvården i den budget som högerpartierna drev igenom hösten 2018?

Anf. 32 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Svaret på den frågan är att den budget som har lagt störst resurser till Kriminalvården i år och tidigare år är Sverigedemokraternas budget. Om Morgan Johansson på allvar hade velat finansiera Kriminalvården ordentligt kunde han ha uppmanat sina partikamrater i riksdagen att rösta på den budgeten. Situationen med övergångsbudgeten var speciell, men det man kan konstatera är att den budget vi stödde i alla fall hade bättre satsningar än övergångsbudgeten.

Jag håller med Morgan Johansson om att det är viktigt att vi fortsätter att satsa på rättsväsendet. Som jag nämnde i mitt inledningsanförande tycker jag att regeringen har tagit vissa steg i rätt riktning även om det är sent och stegen kanske är för små.

Fru talman! Jag skulle vilja lyfta fram ett annat perspektiv i frågan, och det kommer sig av att jag har arbetat som kriminalvårdare. Jag vet vad det innebär när det blir överbeläggning på häkten och anstalter, när de intagna bor tätt och när det blir ökad oro. Det leder till ökade risker, att konfliktnivån ökar och ökat våld.

Vilka är det då som behöver kliva fram och gå emellan när våldet uppstår? Det är naturligtvis kriminalvårdarna. Eftersom det uppstår många riskfyllda situationer inom Kriminalvården försöker man att minska det som man brukar kalla klientnära ensamarbete. Skälet till att man vill minska detta är därför att det är farligt. När jag jobbade på häkte blev en kollega till mig ihjälslagen av en intagen när hon befann sig ensam med honom på rastgården.

Varför sker det över huvud taget ensamarbete i situationer där det är både farligt och förbjudet? Skälet är naturligtvis resursbrist. Det finns för få kollegor.

Då måste man förstå att de människor som arbetar inom den svenska kriminalvården är bra människor. Det är folk som vill göra skillnad, och det är människor som vill utföra den uppgift som de har blivit satta att utföra. Om det är resursbrist, det finns för lite pengar eller för få kollegor, kommer de många gånger att kavla upp ärmarna och försöka lösa den uppgiften ändå även om det innebär ensamarbete.

Man måste förstå att det här inte enbart är en abstrakt fråga vi diskuterar, utan det är en fråga som berör människor av kött och blod som kommer att ställas inför dessa dilemman framför allt under julen. Då kommer många kollegor inom Kriminalvården att ta ledigt, och många kommer dessutom att befinna sig hemma med förkylningssymtom i dessa tider. Det innebär att de kommer att ställas inför dilemman att välja mellan att inte kunna lösa en uppgift eller att lösa den med ensamarbete. Den risk som de plikttrogna, arbetsamma människorna kommer att utsättas för är en risk som har uppstått på grund av att regeringen har varit för snål med resurserna till Kriminalvården. Det gör mig och många andra upprörda.

Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! För snål med resurserna, säger Henrik Vinge, som själv precis drev igenom en budget som underfinansierade Kriminalvården med 300 miljoner kronor, som gjorde att vi fick ett hack i kurvan. Vår plan var att fortsätta utbyggnaden. Men när ni drev igenom underfinansieringen fördröjde ni de planerna med över ett halvår eftersom Kriminalvården inte fick en tydlig signal från riksdagen om att fortsätta att driva framåt.

Någon gång måste väl ändå Sverigedemokraterna ta ansvar för de beslut ni är med och fattar. Det är inget spel eller en lek. När ni trycker på knappen här och därmed underfinansierar Kriminalvården med flera hundra miljoner kronor får det betydelse just för de människor som jobbar i Kriminalvården, de som Henrik Vinge pratar om. Om det inte hade varit för SD, Moderaterna och KD hade utbyggnadsplanen gått fram snabbare.

Jag har ett annat exempel på hur SD agerar på ett rent destruktivt sätt. En av våra stora satsningar är en ny stor anstalt i södra Sverige. Det fanns långt framskridna planer på att bygga en ny stor anstalt i Svedala. Allt var i praktiken klart. Vi pratar alltså om en investering på ett par miljarder och 300–400 arbetstillfällen. Det var en jättestor sak och en oerhört viktig del för att klara vårt uppdrag.

Då började Sverigedemokraterna lokalt i Svedala att driva kampanj mot anstalten och göra det som Sverigedemokraterna är allra bäst på, nämligen att skrämma människor. Det går inte att ha en anstalt här, för vem vet hur det kommer att bli. Så drev man en politisk kampanj mot den anstalts-etableringen, och man lyckades till slut stoppa den 2018. Efter ett nytt beslut kommer nu den anstalten att i stället byggas i Trelleborg. Det agerandet från Sverigedemokraternas sida innebar alltså att vi tappade över två år för en stor och viktig investering.

Jag säger till Henrik Vinge att det inte duger att stå här i kammaren och säga att det är jätteviktigt att satsa på Kriminalvården, att det är jätteviktigt att sätta av mer pengar till Kriminalvården, att det är jätteviktigt att se till att det blir fler anstalter och häkten, och sedan i nästa andetag agera precis tvärtom och underfinansiera Kriminalvården och stoppa så angelägna lokala satsningar.

Jag fick inte något svar på frågan varför Henrik Vinge underfinansierade Kriminalvården med 300 miljoner. Då kan han få svara på en annan fråga. Vi kommer att bygga på en lång rad orter i Sverige. Kan Henrik Vinge garantera att hans parti inte kommer att upprepa vad de gjorde i Svedala, det vill säga agera bromskloss? Kan jag få en garanti från Henrik Vinge och hans parti att man kommer att agera konstruktivt också lokalt för att se till att få på plats de angelägna utbyggnader, renoveringar och investeringar som behöver göras? Det är ett besked jag gärna vill ha från Henrik Vinge och hans parti.

Anf. 34 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Det nyvunna engagemanget hos statsrådet kring Kriminalvården gläder mig. Jag hoppas att det ska leda till att vi får se de investeringar och de utbyggnader som behövs. Kanske sker det betydligt snabbare än i den prognos som vi har sett där man pratar om att överbeläggningen ska fortsätta i tio år.

Jag vill återkomma till det jag sa tidigare. Det är i Sverigedemokraternas budget som det satsas mest både på rättsväsendet i allmänhet och på Kriminalvården. Det är 5 miljarder mer till rättsväsendet och 750 miljoner mer till Kriminalvården. Vill statsrådet öka resurserna till Kriminalvården är vi naturligtvis intresserade av att diskutera det. Man får naturligtvis också gärna stödja vårt budgetförslag om man vill – det gör vi själva.

Det parti som har röstat på en budget som ger mest resurser till Kriminalvården är faktiskt Sverigedemokraterna. När det gäller beskyllningarna tycker jag att det är lite alternativa fakta som Morgan Johansson svänger sig med.

Men jag vill återkomma lite grann till prognosen för framtiden. Regeringen beräknar alltså att överbeläggningen kommer att pågå i tio år till. Det bygger på en prognos som innebär att antalet fängelsedömda inte ska öka efter år 2023. Då ska vi tydligen vara tillbaka i det eviga solskenet, där Sverige var tidigare. Det har aldrig varit tryggare än då.

Jag måste säga att jag inte är så imponerad av beräkningen av hur framtiden kommer att se ut. Jag tror att det kommer att vara betydligt dystrare och att regeringen även med denna prognos inte kommer att uppnå sitt mål.

Men jag kan svara på statsrådets fråga: Det är klart att vi kommer att vara konstruktiva i fråga om var anstaltsplatserna ska byggas ut. Men när regeringen vaknar på det här sättet och yrvaket och snabbt kastar fram dessa förslag för att ha en chans att inte tappa alltför mycket i opinionen är nog risken att förslagen ibland kanske inte är så genomtänkta.

Nu är jag inte i detalj insatt i just detta förslag, men det är möjligt att Trelleborg var en bättre plats att bygga ut på än Svedala. I så fall var det väl bra att man gjorde den förändringen.

Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Nej, projekteringen av Svedala var inte något som snabbt kastades fram, utan det var en projektering som hade pågått under många, många år. Allting var i praktiken färdigt när Sverigedemokraterna och andra började tänka: Men vänta nu. Kan det inte finnas några populistiska poänger att ta här och nu? Det är ju snart val, 2018. Ska vi inte bedriva en kampanj mot denna etablering? Det var så det blev.

Vi tappade, som sagt, över två år i tid på detta. Det är 300 platser. Det är en stor anstalt vi pratar om. Det är en jättestor investering, kanske på uppemot 2 miljarder kronor.

Men då säger Henrik Vinge att så tänker man inte göra framöver. Då får jag lita på hans ord i den delen.

Detta är inget nyvunnet engagemang, Henrik Vinge. Jag har besökt fängelser och häkten i över 20 år. Jag anser mig nog ha en ganska bra bild av hur det såg ut tidigare, hur det ser ut nu och hur det går med utbyggnaden. Jag är naturligtvis öppen. Vi ser att det är 2 000 platser i den plan som nu finns. Låt oss säga att Kriminalvården skulle säga: Nej, det räcker inte. Den prognosen spricker. Vi behöver ha ytterligare platser. Vi behöver göra ännu mer. Vi behöver ha ännu mer pengar.

Då tänker jag se till att Kriminalvården har de resurser som Kriminalvården behöver för att kunna lösa sitt uppdrag.

Jag ser också att straffskärpningarna inte är slut. Vi kommer att lägga fram fler sådana förslag framöver. Då gäller det att vi också sätter av resurser så att Kriminalvården hela tiden har det här.

Men man kan titta på Sverigedemokraternas konto. När man ser hur ni har agerat ligger det er i fatet att ni underfinansierade Kriminalvården 2018 ihop med Moderaterna och KD och att ni också stoppade de angelägna investeringarna lokalt.

Nu hoppas jag, som sagt, att vi kan fortsätta att driva detta arbete framåt med stor kraft och effektivitet. Vi kommer i varje fall att göra det från vår sida för att se till att Kriminalvården har bra förutsättningar framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:148 om fastställande av faderskap hos ogifta

Anf. 36 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Mikael Eskilandersson har frågat mig om regeringen kommer att återkomma med lagförslag som kan likställa svenska föräldrar vid barnets födelse.

Som jag har uttalat tidigare är det viktigt att den föräldraskapsrättsliga lagstiftningen utvecklas i takt med samhället i övrigt och med barnets bästa i fokus. Regeringen bedriver därför ett aktivt arbete på detta område.

Den nuvarande ordningen för bekräftelse av faderskap och föräldraskap när föräldrarna är ogifta upplevs av många som krånglig och omodern. Behovet av modernisering har även tagits upp av riksdagen, som 2015 tillkännagav att det fanns skäl för regeringen att undersöka frågeställningar kring utredningar om faderskap för ogifta.

Mot den bakgrunden tillsatte regeringen en utredning som bland annat fick i uppdrag att föreslå hur ordningen för bekräftelse av faderskap och föräldraskap för ogifta kan moderniseras och förenklas. Uppdraget redovisades 2018.

Utredningen har tittat brett på frågan och övervägt olika sätt att förenkla och modernisera ordningen. Utredningen har övervägt en utvidgad möjlighet till bekräftelse före barnets födelse, bland annat hos mödravår-

den, men bedömt att en sådan möjlighet inte bör införas. Det förslag som utredningen landar i innebär att det ska vara möjligt att inom 14 dagar från barnets födelse bekräfta ett faderskap eller föräldraskap elektroniskt till Skatteverket, utan medverkan av socialnämnden.

Regeringen avser att inom kort lägga fram en lagrådsremiss i vilken regeringen kommer att ta ställning till utredningens förslag och bedömningar.

Anf. 37 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Ja, vad säger man? Barnperspektivet verkar saknas helt hos regeringen. Hur ska barnet få rätt till båda sina föräldrar från födseln? Ja, det korta svaret på den frågan verkar vara: Det behövs inte.

Det är utredningar, utredningar och ännu fler utredningar. Visst är det lätt att tillsätta en utredning och sedan hänvisa till utredningen. Det ska då helst vara en bakbunden utredning som man redan på förhand vet vad den ska säga. Lite jobbigare blir det dock för regeringen när andra utredningar, som regeringen kanske inte tänkt på i sammanhanget, fullständigt sågar regeringens snyggt styrda utredning. Vad annat kan man säga om SOU 2020:63, utredningen om barnkonventionens införande, som kom i november i år?

Man får förutsätta att regeringen tillsätter utredningar för att regeringen faktiskt ska läsa och följa förslagen. Man får också förutsätta att regeringen håller sig för god för att syssla med plakatpolitik och att de när de gör bankonventionen till lag också tänker förändra de befintliga lagarna så att de harmonierar med barnkonventionen.

Även om SOU 2020:63 är i tre delar bör regeringen klara av att skyndsamt hantera de påpekanden som finns i dessa, särskilt påpekanden om att vår gällande lagstiftning direkt krockar med den införda barnkonventionen.

Jag vill läsa ett litet stycke ur just denna utredning. Jag ska faktiskt läsa på s. 767. Det råkar vara samma sida som jag läste på i min tidigare interpellationsdebatt. Det som jag nu ska läsa står längre upp på samma sida. Det handlar om föräldrarnas gemensamma vårdnadsansvar, artikel 18.1:

”I artikel 18.1 anges en skyldighet för en stat att göra sitt bästa för att principen om föräldrarnas gemensamma vårdnad säkerställs. I Sverige gäller en sådan princip för ett barn med gifta föräldrar. I annat fall tillkommer vårdnaden om ett barn modern. Det gäller även när faderskapet eller föräldraskapet är fastställt genom bekräftelse eller dom.

Det är visserligen inte särskilt svårt för ogifta föräldrar att, t.ex. i samband med en faderskapsbekräftelse, göra en anmälan om gemensam vårdnad. Är föräldrarna oense behöver emellertid den av föräldrarna som vill få till en ändring av vårdnaden gå till domstol och där driva frågan ... En sådan ordning, där endast modern per automatik blir vårdnadshavare, är enligt vår mening inte förenlig med artikel 18.1. Sverige kan med andra ord inte anses ha gjort sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran. En sådan ordning kan också ifrågasättas utifrån konventionens likabehandlingsprincip, eftersom ett barn med ogifta föräldrar har sämre förutsättningar att få sin rätt att bli omvårdad av båda sina föräldrar säkerställd än ett barn med gifta föräldrar.

När det gäller en domstols beslut att ändra vårdnaden finns det ingen presumtion för gemensam vårdnad. Detta diskuterar vi närmre i kapitlet om artikel 9.”

Anf. 38 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Interpellationen handlar inte om barnkonventionen utan om en helt annan utredning. Jag kan konstatera att Mikael Eskilandersson hellre vill ta breda grepp än att prata om vad det är för förslag han har, som ju är ytterligt begränsat. Jag ska strax gå in på det.

Allmänt sett när det gäller barns rättigheter och möjligheter i Sverige kan jag säga att vi säkert har mycket som vi behöver göra och rätta till, men det är ändå så att i utvärdering efter utvärdering från internationella organisationer pekas Sverige ofta ut som det land i världen där det är bäst för barn att växa upp. Vi ligger nästan alltid i topp i sådana utvärderingar, tillsammans med övriga nordiska länder, så jag tycker att vi i grunden ska vara stolta över det som vi har gjort under många decennier i Sverige för att stärka barns rättigheter.

För att reda ut vad frågan handlar om är det så att om man inte är gift finns det ingen faderskapspresumtion, och då måste faderskapet bekräftas, eller erkännas som man sa förr lite slängigt. Detta görs i dag genom ett besök på socialnämnden. Det kan göras före barnets födelse i dag – det finns inga hinder för detta. Bekräftat faderskap har jag själv gjort tre gånger på det sättet. Jag kan inte påstå att jag upplevde det som särskilt krångligt, men detta kan man ha olika uppfattningar om.

Allt kan förstås moderniseras. Det förslag som nu finns är att man ska kunna göra bekräftelsen hemifrån digitalt, till exempel via bank-id. Då är det inte längre socialnämnden som ska hantera frågan, utan man gör det direkt hos Skatteverket. Detta bygger på att barnet har fått ett personnummer, och det får barnet när det föds. Det är så systemet är utformat. Därför får man göra bekräftelsen efter födelsen, inte före.

Om man vill göra det före födelsen får man göra på det gamla sättet, det vill säga gå till socialnämnden och genomföra bekräftelsen. Detta upp-
rör Mikael Eskilandersson så till den milda grad att han tar debatt efter debatt, till och med i den coronasituation vi har nu, för att kräva att det tvunget ska kunna göras digitalt också före födelsen. Och så påstår han att detta görs i så gott som alla andra nordiska länder och att det har varit så länge, men det är helt fel.

Vi kan ta länderna efter varandra. I Finland kan man inte göra digitala bekräftelser alls. Det är det första. I Danmark kan man göra digitala bekräftelser, men bara efter barnets födelse, precis som i det svenska förslaget. I Norge har det föreslagits och också beslutats om nya regler som ska möjliggöra att man kan göra det före barnets födelse, men dessa regler har inte trätt i kraft. De träder i kraft den 1 januari 2021, så det finns ännu inget fungerande system på plats i Norge. Även om Mikael Eskilandersson vill få oss att tro att det är ett system som har funnits i flera år så är det inte så.

Jag vill dessutom påpeka att civilutskottet inte har krävt att digitala bekräftelser ska kunna göras före födelsen, utan utskottet har sagt att de vill att regeringen ska överväga den frågan, vilket regeringen som sagt också gör.

Det kommer en lagrådsremiss i frågan inom kort, i början av 2021, och då får riksdagen och allmänheten se hur vi ser på dessa frågor. Men jag vill peka på att förslaget faktiskt innebär en väsentlig modernisering och förenkling i dessa avseenden.

Prot. 2020/21:43

27 november

Svar på
interpellationer

Anf. 39 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Det blir nästan komiskt när man lyssnar på Morgan Johanssons retorik och när han dessutom talar om för mig vad min fråga handlar om. Jag tycker att min fråga är väldigt tydlig. Den är om regeringen tänker återkomma med lagförslag som likställer svenska föräldrar vid barnets födelse. Den har alltså egentligen ingenting med den digitala bekräftelsen i sig att göra. Den digitala bekräftelsen är bara ett sätt att bekräfta sitt faderskap.

Det som jag har riktat in mig på är att jag anser att det är viktigt för barn att få rätt till båda sina föräldrar och att få det så tidigt som möjligt. Det är lite intressant att det nu finns utredningar om barnkonventionen som säger att regeringen måste återkomma med lagförslag om vi ska följa konventionen.

Barnkonventionen säger att barn ska ha rätt till sina föräldrar. Sedan kan man alltid prata om att de inte har digitala bekräftelser i Finland. Nej, men det är ju inte den digitala bekräftelsen som är det viktiga, utan det är att faderskap kan registreras i Finland innan barnet föds. I Sverige kan man visserligen fylla i papperen, men sedan är barnet beroende av mammans välvilja för att få rätt till sin pappa. Det är inte så att pappan, bara för att han har fyllt i några papper innan, automatiskt får gemensam vårdnad i samband med att barnet föds. Gemensam vårdnad blir det först när mamman fyller i papper om att hon vill ge pappan gemensam vårdnad.

Lite kul är det att konstatera att den utredning som gjorts om barnkonventionen säger precis allt som Sverigedemokraterna länge har efterfrågat. Till och med vårt yrkande om presumtion för gemensam vårdnad finns med i utredningen. Sedan kan Morgan Johansson alltid försöka hävda att det är en helt annan fråga.

När det gäller införandet av barnkonventionen, enligt regeringen, var det tydligen inte meningen att lagen skulle ändras så att den faktiskt följs. Det verkar ha varit uppenbar plakatpolitik för att visa på handlingskraft som man egentligen saknade.

Vidare står det i utredningen SOU 2020:63: "Huvudregeln i artikel 9.1 är att ett barn inte ska skiljas från sina föräldrar mot deras vilja. – – – Ett åtskiljande, oavsett orsaken, ska vara nödvändigt för barnets bästa. I artikeln ges exempel på när ett åtskiljande kan vara nödvändigt: vid övergrepp mot eller vanvård av barnet från föräldrarnas sida ... eller då föräldrarna lever åtskilda och ett beslut måste fattas om var barnet ska bo. Det är inte en uttömmande uppräkningslista, utan även i andra fall kan ett åtskiljande motiveras, om det är nödvändigt för att barnets bästa ska kunna säkerställas."

Däremot säger utredningen att barnet inte får skiljas från sina föräldrar bara för att det har lagts upp ett system där den gemensamma vårdnaden i princip ska godkännas i efterhand, vilket mamman i praktiken då ska göra.

Det som saknas i Sverige är för det första att man per automatik tidigt borde ta reda på vem som är mamman och pappan, i det här fallet. När man har gjort det borde man i nästa steg ge gemensam vårdnad redan när

barnet föds. Det finns i de allra flesta fall ingen anledning att vänta på att barnet ska födas.

Regeringens argumentation i faderskapsfrågor är minst sagt haltande. Snarare är det så att regeringen ser fadern som en onödig individ i barnets liv. Man införde till exempel att ensamstående ska få rätt att inseminera, och jag hörde inte att man då på något sätt argumenterade för om det är ett problem att barn föds utan en fader. Jag tycker att man åtminstone ska låta de barn som har en känd pappa få rätt till sin pappa.

Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är tydligt att Mikael Eskilandersson försöker fly från sin egen interpellation. Den handlar ju om elektronisk bekräftelse. Det står inte ett ord i interpellationen om barnkonventionen, som han nu lägger stor vikt vid i sina inlägg. Interpellationen handlar om när man ska kunna göra en digital bekräftelse, och det är vad jag har svarat på i debatten.

Det verkar som att Mikael Eskilandersson känner att han är så svag i själva debatten och förstår vilken mikrofråga det är att han nu i stället vill prata om en massa andra saker, som insemination och gemensam vårdnad, som egentligen inte heller är utgångspunkten i hans interpellation. Men låt gå för det. Vi kan gå tillbaka till den interpellationsdebatt som vi hade bara för en stund sedan.

Jag får återigen påpeka att Sverigedemokraterna och Mikael Eskilandersson har ett ensidigt mansperspektiv i alla dessa frågor. När det gäller frågor som rör gemensam vårdnad och vårdnadstvist ska man inte ha ett ensidigt mansperspektiv och heller inte ett ensidigt kvinnoperspektiv, utan man ska ha ett barnperspektiv. Det är detta som ska gälla i alla dessa tvister. Det är därför alltid barnets behov och rätt till en trygg uppväxt som vi måste utgå från. Detta är vår inställning i denna fråga, och det kommer att vara vår inställning i alla vårdnadsfrågor som vi har att hantera framöver.

När Mikael Eskilandersson hänvisar till de andra nordiska länderna verkar han inte ha förstått att han har fått saker och ting om bakfoten. Det system som han påstår att de andra nordiska länderna har finns alltså inte. Det finns inget land i Norden som i dag har ett fungerande system med digital bekräftelse före barnets födelse. Om man i Sverige vill göra en bekräftelse före barnets födelse kan man som sagt redan i dag göra det hos socialnämnden.

Sedan uppkommer naturligtvis alltid följdfrågor kring dessa system. Det finns tekniska problem ibland, och det kan finnas praktiska problem. Men man kan också hela tiden ställa sig frågan hur tidigt man ska kunna bekräfta faderskap. Denna fråga finns nämligen också med, inte minst nu när diskussioner förs i Norge. Där diskuteras nu denna gräns och att om man ska kunna göra detta digitalt ska man inte kunna göra det före den 22:a graviditetsveckan. Det hänger i sin tur ihop med både vilken bedömning man kan göra när det gäller risken för missfall och när det gäller abortfrågan. Det har en viss bäring på detta. Man har rätt till fri abort fram till vecka 18 och efter prövning fram till vecka 22.

Det finns en risk för att ett system där man väldigt tidigt kan göra en faderskapsbekräftelse sedan kan användas av mannen för att pressa kvinnan att inte göra abort. Denna fråga tycker jag också att man måste ha klar för sig när man diskuterar faderskapsbekräftelse före barnets födelse.

Men, återigen, här finns förslag på bordet som moderniserar detta system och som gör att det inte längre är socialnämnden som man i första hand ska behöva vända sig till efter barnets födelse. Man ska kunna göra det digitalt direkt hos Skatteverket. Det verkar vara en lämplig modell att införa även i Sverige. Vi kommer, som sagt, att gå vidare med dessa förslag och lämna en lagrådsremiss i början av nästa år om detta. Men man ska förstå att denna fråga ibland kan vara mer komplex än vad man först kan tro.

Anf. 41 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Min fråga handlar fortfarande om att likställa svenska föräldrar vid barnets födelse. Den digitala bekräftelsen är ett alldeles utmärkt tillfälle för regeringen att se till att det blir möjligt för föräldrarna att även lägga in uppgifter om en gemensam vårdnad i samband med barnets födelse och att kanske kunna göra det innan barnet föds.

I Finland bekräftar man vem som är fader innan barnet föds. Men man gör det inte digitalt. I min interpellation tar jag upp att denna lagstiftning finns, det vill säga att man kan bekräfta sitt faderskap och på det sättet få gemensam vårdnad från och med att barnet föds. Då löser man också en lång rad arvstvister och andra problem som skulle kunna uppstå.

Civilutskottet har vid flera tillfällen påpekat att faderskapsbekräftelse borde kunna göras tidigare. Vi vill även att den digitala bekräftelsen ska kunna göras tidigare, om vi nu ska ha digital bekräftelse. Det är bara ett sätt att göra det. Oavsett om man gör bekräftelsen hos socialen eller digitalt via nätet handlar det om att en känd fader ska få rätt till sitt barn och att barnet ska få rätt till båda sina föräldrar.

Jag vill inte att regeringen ska ändra uppfattning för att vi i Sverige i dag bryter mot barnkonventionen, för att regeringen själv har tillsatt en utredning som faktiskt säger att regeringen är skyldig att ändra uppfattning eller av någon annan märklig anledning. Jag vill detta för att det är det bästa för barnet, eftersom jag anser att barn ska ha rätt till båda sina föräldrar.

När barnen är små är det extra viktigt att vi står upp för barnens rättigheter. Barnet kan inte själv göra sin röst hörd när det föds. Men ett barn som föds borde ha rätt att ha två föräldrar som borde ha rätt att få gemensam vårdnad, även om föräldrarna inte är gifta. Det tycker jag att regeringen bör ta till sig.

Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Ibland blir det lite svårt att följa vad Mikael Eskilander-son egentligen är ute efter och vad han egentligen talar om. Det är klart att barn har rätt till båda föräldrarna. Det är klart att vi likställer föräldrarna i dessa processer. Det är också klart att möjligheten att bekräfta faderskap finns före barnets födelse. Denna möjlighet finns i dag. Det kan man göra hos socialnämnden. Denna möjlighet finns i Finland också. Det avviker inte alls.

Det som vi talar om är hur ordningen ska vara efter att man har infört ett digitalt system. Då pekar jag på att det bygger på att det finns ett personnummer hos Skatteverket, och det får barnet när det föds. Men vill man

göra detta före barnets födelse är det det gamla systemet som gäller. Man går helt enkelt till socialnämnden för att hantera detta.

Sedan vill jag säga att civilutskottet inte alls har sagt att faderskapsbekräftelse ska kunna ske digitalt innan barnet är fött. Civilutskottet har sagt att regeringen ska överväga den frågan, och det är precis det som vi gör. Men då måste det också finnas tekniska och praktiska möjligheter att göra det.

Vi får helt enkelt avvakta ytterligare tills vi är färdiga med vår process: den lagrådsremiss som är på väg och det lagförslag som vi arbetar med.

Men den bild som Mikael Eskilanderesson försöker ge om att detta är någonting som finns i alla andra nordiska länder är faktiskt fel. Det är nämligen inte så. Det finns inget fungerande system med digital bekräftelse före barnets födelse i något annat nordiskt land.

Utgångspunkten är, som sagt, alltid att se till att Sverige kan fortsätta att vara ett av världens bästa länder för barn att växa upp i. Det är detta som vi har för ögonen i alla de frågor som vi prövar, också i detta avseende.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:110 om restriktiva åtgärder mot Turkiet

Anf. 43 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Lars Adaktusson har frågat mig om jag avser att inom ramen för EU-samarbetet aktivt verka för sanktioner mot Turkiet med anledning av landets folkmordsliknande krigföring mot det armeniska folket. Vidare har Lars Adaktusson frågat om jag är beredd att verka för ett avbrytande av Turkiets medlemskapsförhandlingar med EU till följd av regimens militära övergrepp i Nagorno-Karabach och dess i övrigt destabiliserande agerande i Europa och Mellanöstern.

Regeringen välkomnar att Armenien och Azerbajdzjan natten till den 10 november kom överens om en vapenvila. Striderna har varit intensiva och orsakat mänskligt lidande och betydande skador. Sverige fördömer attacker riktade mot civila och civil infrastruktur. Internationell humanitär rätt måste följas. Den humanitära situationen är mycket allvarlig; tiotusentals civila har tvingats fly konfliktområdet, och bostadsområden och civila inrättningar som skolor och sjukhus har förstörts. Situationen förvärras av utbredd spridning av covid-19, som myndigheterna har saknat kapacitet att omhänderta på grund av striderna. Sverige stöder Internationella rödakorskommitténs humanitära arbete i området med 20 miljoner kronor.

Klart är att konflikten inte är över och att många frågor återstår att lösa. Det är därför viktigt att OSSE och det internationella samfundet förblir engagerade för en långsiktigt hållbar förhandlingslösning. I samband med att jag vid årsskiftet tar över posten som ordförande i OSSE kommer jag att fortsätta stödja ansträngningarna för detta. Minskgruppens samordförande, som är det etablerade format som finns för att hantera konflikten, har mitt fulla stöd.

I det läge som nu råder är frågan om sanktioner från EU:s sida i förhållande till Nagorno-Karabach-konflikten inte aktuell, eftersom sanktioner inte bedöms vara det mest ändamålsenliga för att nå målet om en hållbar och fredlig lösning. Sanktioner är dock ett av många verktyg som EU har till sitt förfogande.

Vid mitt besök i Ankara den 13 oktober underströk jag vikten av att få till stånd ett eldupphör i Nagorno-Karabach-konflikten och en återgång till förhandlingar under Minskgruppens samordförandeskap.

Relationen mellan EU och Turkiet står sedan en tid inför svåra prövningar. Detta beror dels på Turkiets agerande i sitt närområde, dels på den negativa utvecklingen i Turkiet avseende mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Vid mitt möte med Turkiets utrikesminister Mevlüt Çavuşoğlu under mitt besök i Ankara i oktober tog jag upp den utsatta situationen för folkvalda representanter, särskilt kurdiska politiker, journalister, människorättsförsvarare, minoriteter och fackliga företrädare. Regeringen är också pådrivande i internationella forum som EU och Europarådet för att uppmärksamma kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Vi behöver tydligt markera när utvecklingen går åt fel håll. EU har, med stöd av Sverige, vidtagit åtgärder därvidlag. EU har bland annat infört en sanktionsregim på grund av Turkiets provborrninngar utanför Cypern, som innefattar frysning av tillgångar och reserestriktioner mot personer och företag som är delaktiga i provborrningsverksamheten.

Turkiets EU-närmande har helt avstannat med anledning av att Turkiet rör sig allt längre bort från EU. Rådet konstaterade förra året att förhandlingar om EU-medlemskap inte är aktuella under rådande omständigheter.

Anf. 44 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Inledningsvis vill jag tacka för svaret. Det är uppenbart att situationen har förändrats sedan jag ställde interpellationen. Som utrikesministern sa har ett avtal träffats mellan Armenien och Azerbajdzjan, och striderna ser ut att ha upphört. Detta ska självklart välkomnas.

Samtidigt är det uppenbart att Armenien mer eller mindre tvingats till att acceptera uppgörelsen, som i sak innebär att Azerbajdzjan nu kan behålla de områden som landet, med hjälp av folkmordsliknande krigföring, har intagit i Nagorno-Karabach. Samma sak gäller de viktiga buffertzoner som finns mellan Armenien och Nagorno-Karabach, vilket leder till att den här lilla republiken blir ännu mer ensam och ännu mer av en isolerad ö. Förtjusningen över detta hos den azerbajdzjanska diktaturen är djupt oroande. I ett uttalande säger president Alijev: ”Vi har alltid fått höra att det inte finns någon militär lösning. Nu har vi visat på slagfältet att det inte stämmer.”

Fru talman! I spåren av sexveckorskriget mellan Armenien och Azerbajdzjan har flera tusen dödsoffer och omfattande mänskligt lidande följt. Det här kriget startade inte av en slump, utan det startade efter att Azerbajdzjan – med aktiv inblandning av Turkiet – gick till ett planerat militärt angrepp. För Turkiet och dess islamistiska regim passade det helt enkelt att via ombud angripa de kristna armenierna och därigenom stärka det egna inflytandet, eller som president Erdoğan själv har uttryckt det: se till att Turkiet får den plats i världsordningen som landet förtjänar.

Åtskilliga rapporter från människorättsorganisationer och internationella experter visar att den turkiska inblandningen har varit mycket omfattande. Således är det två diktaturer som gemensamt attackerat en liten, demokratisk nation med 3 miljoner invånare. Detta är i alla avseenden förkastligt, och det måste fördömas. Det är därför jag i min interpellation betonade vikten av att Sverige och EU agerar med riktade sanktioner mot det ansvariga Turkiet, med ett tydligt stopp för Turkiets medlemskapsförhandlingar med EU.

Fru talman! Nu säger utrikesministern att frågan om sanktioner inte är aktuell. Varför då inte se till att den blir aktuell? Finns viljan har regeringen alla möjligheter att aktualisera sanktionsfrågan i EU-kretsen. Vad vi talar om är turkiska folkrättsbrott och en liten, utsatt befolkning som attackeras och tvingas fly för sina liv. Då duger det inte att ge svaret att sanktioner inte är aktuella, Ann Linde.

Anf. 45 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Sverige har genomgående givit stöd till ansträngningarna för nedtrappning av konflikten i Nagorno-Karabach och en fredlig, hållbar lösning av denna. Jag har talat med både Azerbajdzjans utrikesminister och Armeniens dåvarande utrikesminister, och jag har även fört samtal med de tre länder som agerar samordförande för Minskgruppen, nämligen USA, Ryssland och Frankrike. Minskgruppen är det etablerade förhandlingsformat som finns inom OSSE för att hantera den här konflikten.

Från svensk sida har vi också varit konsekventa i vår hållning att externa aktörers inblandning måste undvikas, i linje med Europeiska rådets slutsatser från den 1–2 oktober. I mitt samtal med Turkiets utrikesminister Çavuşoğlu i oktober inskräppte jag behovet av ett omedelbart slut på striderna och återupptagna förhandlingar mellan parterna. Som jag tidigare nämnde är frågan om sanktioner från EU:s sida i förhållande till Nagorno-Karabach inte aktuell i det läge som råder nu. Det viktigaste är att få till stånd en hållbar och fredlig lösning, och i nuläget bedöms inte sanktioner vara ändamålsenliga i det avseendet.

Den vapenvila som överenskoms mellan Armenien och Azerbajdzjan natten till den 10 november kan förhoppningsvis vara ett första steg i riktning mot en hållbar fred. Inga strider pågår just nu, men samtidigt får vi inte glömma att den humanitära situationen fortsätter att vara mycket allvarlig för de armenier och azerier som tvingats fly från sina hem. Humanitära organisationer vittnar om ett omfattande behov av stöd. Den enda internationella hjälppositionen som verkar på plats är Internationella rödakorskommittén. Sverige stöder dess humanitära arbete med 20 miljoner kronor, och EU stöder det med 500 000 euro.

Personer som medverkar till allvarliga brott mot folkrätten, inklusive internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter, måste ställas till svars för sina handlingar. Straffrihet är inget alternativ. Eventuella krigsförbrytelser måste utredas, och ansvariga måste ställas till svars. OSSE och det internationella samfundet behöver fortsätta sitt engagemang för en fredlig lösning som är framförhandlad mellan parterna.

Som permanent medlem i Minskgruppen inom OSSE och som ordförande för OSSE 2021 kommer Sverige att fortsätta stödja ansträngningarna från Minskgruppens samordförande. Som OSSE-ordförande kommer även jag personligen att ha en representant för konflikten som stöd till detta ar-

bete. Främjande av dialog och samarbete för en långsiktig, politiskt hållbar lösning på konflikten är vägledande för mitt agerande som Sveriges utrikesminister.

Prot. 2020/21:43
27 november

Svar på
interpellationer

Anf. 46 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Sanktioner är inte aktuella. Underförstått säger utrikesministern det hon brukar göra: Vi ska kunna tala med alla, även med regimer vars åsikter vi inte uppskattar.

Detta är dock att slå in öppna dörrar. Vem motsätter sig utrikespolitisk dialog? Vem motsätter sig diplomatiska samtal? Det är självklart så att vi ska föra samtal och vara med i dialoger runt om i världen. Vi ska tala med Turkiet och andra länder. Men när människovärde, mänskliga rättigheter och folkrätten står på spel får vi inte rygga tillbaka. När grundläggande värderingar är hotade har vi faktiskt en skyldighet att höja rösten och agera, och det är egentligen det den här debatten handlar om.

Fru talman! I början av oktober larmade Armeniens premiärminister om azerbajdzjanska övergrepp och folkrättsbrott i det pågående kriget. Det råder inget tvivel om att det som sker syftar till att fortsätta folkmordet på armenier och återinrätta det turkiska imperiet, var budskapet. Det premiärministern syftade på var de över 1 miljon armenier och assyrier/syrianer som från 1915 och framåt mördades och lemlästades av det dåvarande Turkiets militära styrkor. Detta folkmord, seyfo, är än i dag ett öppet sår. Den djupa sorgen över anförvanter som föll offer och rädslan för att historien ska upprepas är i alla avseenden närvarande och påtaglig – lika påtaglig som Turkiets vägran att erkänna sin skuld och ta avstånd från de historiska övergreppen och lika påtaglig som dagens trakasserier mot den armeniska minoriteten i Turkiet.

Nagorno-Karabach symboliserar på ett sätt det armeniska folkets historia. Där finns symbolerna, de urgamla kyrkor och kloster som nästan varanda armenier känner till. Där öppnades den första armeniska skolan redan på 500-talet.

Fru talman! Den som inte ser denna konflikt och parternas agerande i det historiska perspektivet missar en väsentlig dimension. Avtalet mellan Armenien och Azerbajdzjan har lett till eldupphör, men den grundläggande konflikten har djupa rötter. I dag för Turkiet krig via ombud. Redan på krigets första dag, den 27 september, förklarade den turkiske utrikesministern att Turkiet är orubbligt solidariskt med Azerbajdzjan. Det demokratiska Armenien beskrev han som det största säkerhetshotet i regionen.

Så varför, Ann Linde, inte sätta tryck på den sedan länge vållande och destabiliserande parten? Varför ens antyda att Turkiet, med en regim som vägrar att erkänna folkmordet, ska kunna bli medlem av Europeiska unionen?

Anf. 47 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Regeringen ser allvarligt på Turkiets agerande i dess närområde och på att Turkiet rör sig allt längre bort från EU. Från Sveriges och EU:s sida behöver vi fortsätta att verka för att Turkiet inte rör sig ytterligare i den riktningen.

Vårt förhållningssätt till Turkiet behöver vara långsiktigt. Det gläder mig att Lars Adaktusson uppenbarligen håller med om att vi behöver kun-

na föra en dialog med Turkiet om utvecklingen och också samarbeta på strategiska områden.

EU har vidtagit ett antal åtgärder med anledning av Turkiets agerande i närområdet. Detta gäller inte minst Turkiets militära offensiv i nordöstra Syrien i oktober 2019. Det har både vi och EU fördömt, för det strider mot folkrätten. Från svensk sida har vi framhållit vikten av att den kurdiska gruppen av minoriteter i området, till exempel assyrier/syrianer och yazidier, skyddas.

Som jag har nämnt har EU antagit en sanktionsregim mot Turkiet med anledning av Turkiets olagliga borrhingsverksamhet i östra Medelhavet. EU har också suspenderat förhandlingarna om ett avtal om flygtransporter och förhandlingarna i associeringsrådet.

EU behöver fortsätta att markera mot Turkiet närhelst det är påkallat. Detta gäller också den negativa utvecklingen vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati, som vi regelbundet tar upp med turkiska företrädare.

Vi stöder civilsamhället och andra förändringsaktörer i Turkiet genom bilaterala stöd. Vi är medvetna om den utsatta situationen för minoriteter i Turkiet, och vi har gett stöd till projekt som främjar dialog och samexistens samt stöd till rättegångar för oppositionspolitiker och MR-försvarare.

När det gäller de massövergrepp som förekom 1915, då 1 miljon människor beräknas ha blivit offer, finns det skildringar om en helt skoningslös grymhet. Frågor om hur regeringen ska förhålla sig till dessa massövergrepp är komplicerade, som Lars Adaktusson vet, och innehåller folkrättsliga, konstitutionella, straffrättsliga och politiska aspekter som man inte kan bortse från. Men vi har alla ett ansvar att dra lärdom av vår historia, precis som Lars Adaktusson påpekar.

Regeringen har när det gäller massövergreppen 1915 gett stöd till flera projekt som främjar kunskap och dialog. Självklart tog jag också upp denna fråga i mitt möte med den turkiske utrikesministern.

Anf. 48 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Ann Linde är tillträdande ordförande i OSSE, och jag tror att alla förstår att hon väljer sina ord när det gäller en känslig fråga som denna. Samtidigt måste jag säga att Turkiets brott mot folkrätten måste kunna påtalas även av Sverige. Det handlar ju här om tusentals oskyldiga armenier som har fått sina liv slagna i spillror och tvingats fly områden där de har levt och brukat jorden i generationer. Då måste vi agera – dessa möjligheter får inte begränsas av ett tillfälligt ordförandeskap.

Fru talman! Dessvärre är ju Nagorno-Karabach sedan länge isolerat från omvärlden. EU saknar representation i regionen. Inga officiella besök genomförs, och detta är egentligen enbart av hänsyn till den azerbajdzjanska diktaturens högt uppskrivade retorik och direkt hotfulla agerande.

Jag har själv besökt Nagorno-Karabach och kan konstatera att invånarna där, med stöd av Armenien, gör sitt bästa för att bygga upp ett demokratiskt samhälle med fungerande institutioner, trots isoleringen och trots de ständiga hoten från Azerbajdzjan.

Det är uppenbart, till slut, att det behövs ett väsentligt ökat engagemang från OSSE och framför allt från EU för att bistå armenierna och Nagorno-Karabach. Inom ramen för det östliga partnerskapet måste arbetet för en fredlig utveckling intensifieras parallellt med att befolkningen involveras

och Turkiets inflytande minimeras. Om detta hoppas jag att vi är överens, Ann Linde. Tack för debatten!

Prot. 2020/21:43
27 november

Svar på
interpellationer

Anf. 49 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Vi välkomnar som sagt den vapenvila mellan Armenien och Azerbajdzjan som trädde i kraft den 10 november. Så här långt verkar den hålla. Sverige kommer att fortsätta att uppmana alla regionala aktörer att undvika handlingar som riskerar att äventyra vapenvilan. Det viktigaste nu är att striderna inte återupptas och att ansträngningarna för en hållbar fred kan fortsätta så att människor som lever i området kan komma närmare försoning.

Som ordförande i OSSE kommer Sverige att fortsätta stödja dessa ansträngningar. Vi kommer att bibehålla våra nära kontakter med Minsk-gruppens samordförandeskap och andra aktörer.

Jag delar interpellantens oro över Turkiets agerande i dess närområde. Regeringen kommer att fortsätta att vara tydlig i sin kritik när det är påkallat.

Vi kommer att fortsätta att vara engagerade i situationen för oppositionspolitiker, civilsamhällesaktörer, minoriteter och andra utsatta grupper. I våra kontakter med Turkiet kommer regeringen fortsatt att kräva att folkrätten och mänskliga rättigheter respekteras.

Sverige kommer att fortsätta att verka för att EU på lämpligt sätt använder de verktyg som vi har till vårt förfogande. Regeringen menar att det är genom dialog, inklusive tydlig kritik, som EU bäst kan påverka Turkiet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2020/21:120 om Sveriges säkerhetspolitiska linje

Anf. 50 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Pål Jonson har frågat mig om jag kan förklara om formuleringen i totalförsvarspropositionen om att Sverige inte är med i någon militär allians numera även utgör regeringens säkerhetspolitiska linje. Jonson har också frågat hur jag avser att informera svenska myndigheter, och särskilt de svenska ambassaderna utomlands, kring den nya formuleringen. Avslutningsvis har Jonson frågat mig om jag anser att Sveriges säkerhetspolitiska linje bör vara förankrad och framförhandlad med riksdagens partier.

Sveriges säkerhetspolitiska linje, som den uttrycks i regeringsförklaringen och i regeringens utrikesdeklaration till riksdagen, ligger fast. Det faktum att regeringen i propositionen *Totalförsvaret 2021–2025* konstaterar att Sverige inte är med i någon militär allians innebär ingen förändring i förhållande till innevarande försvarsbeslutsperiod. Samma formulering återfinns även i propositionen 2014/15:109 *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020*.

Låt mig vara tydlig: Den militära alliansfriheten tjänar Sverige väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa. Den förutsätter en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik i kombination med fördjupade försvarssamarbeten, särskilt med Finland, och en trovärdig nationell försvarsförmåga. Det är ingen politisk riktning som den här regeringen kommer att förändra.

Anslagen till det militära försvaret kommer under perioden 2021–2025 att öka med cirka 45 procent. Det är den största ökningen på 70 år.

Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp drabbar ett annat land i Norden eller i EU. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Vi ska därför kunna ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt.

Information om totalförsvarspropositionen har på sedvanligt sätt och i enlighet med de rutiner som finns inom Regeringskansliet delgivits berörda, inklusive våra svenska utlandsmyndigheter.

I ett osäkert omvärldsläge är en bred samsyn om svensk utrikes- och säkerhetspolitik en styrka.

De omvärldsanalyser och säkerhetspolitiska bedömningar som Försvarsberedningen gör har stor betydelse för utformningen av inte bara det militära försvaret utan också för säkerhetspolitiken som helhet.

Försvarsberedningens arbete har en bred partipolitisk förankring och utgör därmed ett viktigt underlag för utformningen av försvars- och säkerhetspolitiken.

Anf. 51 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret på min interpellation!

Den 15 december ska kammaren ta ställning till ett nytt försvarsbeslut. Det är egentligen slutet på en resa som började för tre år sedan, när försvarsministern gav i uppdrag till Försvarsberedningen att ta fram ett nytt underlag till ett kommande försvarsbeslut.

Försvarsberedningen är ju regeringens organ för att i samråd med oppositionen utforma den långsiktiga försvars- och säkerhetspolitiken. Därför är det viktigt att värna Försvarsberedningen, både i form och i innehåll, om man vill hitta breda lösningar i Sveriges riksdag. De politiska överenskommelser som ingås i Försvarsberedningen måste ju också honoreras och antas av regeringen om Försvarsberedningen verkligen ska få ett värde som forum för att hitta breda lösningar.

Fru talman! Jag tror att det var många som uppskattade Ann Lindes första framträdande på Folk och Försvar i Sälen 2019, där hon tydligt deklarerade och ställde sig bakom Försvarsberedningens analys att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Det gjorde inte hennes företrädare, vilket skapade en spricka mellan riksdagens partier om vilken hotbildsnivå som Sverige är utsatt för, vilket i grunden är mycket allvarligt. Men om jag var positivt överraskad av Ann Lindes framträdande i Sälen kan jag tyvärr inte säga samma sak om svaret på interpellationen, för jag uppfattar att det är motsägelsefullt. Å ena sidan nämns i försvarspropositionen, som omfattar 181 sidor, den militära alliansfriheten en gång, fru talman. Men det är faktiskt i referens till Finlands säkerhetspolitiska linje, inte till den svenska säkerhetspolitiska linjen. Där står det bara att Sverige inte är medlem av någon militär allians. Men i Ann Lindes svar säger hon: "Låt mig

vara tydlig: Den militära alliansfriheten tjänar Sverige väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa.”

Fru talman! Jag upplever att det finns två problem med den formuleringen, både i sak och i innehåll.

För det första har den säkerhetspolitiska linjen inte varit framförhandlad i vare sig Försvarsberedningen eller mellan riksdagens partier. Jag vill också påminna om att den linje som alliansregeringen hade under sju år faktiskt var framförhandlad i Försvarsberedningen. Det var 2007 års försvarsberedning som införde den svenska solidaritetsförklaringen.

För det andra, fru talman, råder det i sak ingen samsyn om att den militära alliansfriheten tjänar oss väl. Vår bedömning är tvärtom att den militära alliansfriheten inte tjänar Sverige väl, eftersom den skapar mer osäkerhet än säkerhet kring Sveriges agerande, framför allt vid höjd beredskap och ytterst krig. Detta är vi, fru talman, inte heller ensamma om att tycka. Regeringens säkerhetspolitiska utredare Krister Bringéus skrev nämligen i sin säkerhetspolitiska omvärldsanalys på uppdrag av regeringen att den mest påtagliga militära effekten av ett svenskt Natomedlemskap vore att den osäkerhet som i dag råder om ett gemensamt uppträdande i Östersjön och hur det skulle gestalta sig undanröjs och västs samlade militära förmåga ökar. På ren svenska: Om Sverige gick med i Nato skulle säkerheten och stabiliteten i närområdet öka, inte minska, och det är precis tvärtomot regeringens säkerhetspolitiska linje.

Jag vill avslutningsvis ställa en fråga till utrikesministern som jag tycker är principiellt viktig. I svaret står det att Försvarsberedningens underlag utgör ett viktigt bidrag till utformningen av den samlade säkerhetspolitiska linjen i Sverige. Jag undrar då om regeringen inte känner sig bunden av de överenskommelser som ingås i Försvarsberedningen mellan de åtta partier som faktiskt sitter och förhandlar där. Jag tror att svaret på frågan om hur djup regeringens intention att hitta breda lösningar inom säkerhets- och försvarspolitiken är kommer att tolkas av oss.

Anf. 52 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Som jag anförde inledningsvis, och till skillnad från vad Pål Jonson påstår, innebär inte den formulering som Pål Jonson hänvisar till en förändring i förhållande till innevarande försvarsbeslutsperiod. Även i inriktningspropositionen för 2016–2019 står det: ”Hot mot fred och säkerhet avvärs bäst i gemenskap och samverkan med andra länder och organisationer.” ”Sverige är inte med i någon militär allians.”

Att regeringen i den aktuella totalförsvarspropositionen åter konstaterar att Sverige inte är med i någon militär allians innebär alltså inget nytt. Det understryks även av den mening som föregår detta konstaterande, som lyder: ”Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast.” Någon ändring av den svenska säkerhetspolitiska linjen kan således inte utläsas av propositionen. Interpellantens tolkning att det är en tydlig vindkantring i linjen är inte korrekt.

Jag upprepar gärna att det är en bra svensk tradition att besluten om den säkerhets- och försvarspolitiska inriktningen för den kommande femårsperioden kan antas med brett stöd i denna kammare. Samtidigt är det ingen hemlighet att det inom ramen för den säkerhetspolitiska debatten råder olika syn i vissa frågor bland riksdagens partier, inte minst när det

gäller frågan om ett Natomedlemskap, som vi nyss hörde Pål Jonson ta upp.

Likväl har vi i Försvarsberedningen och i andra sammanhang kunnat samlas kring huvudriktningen i Sveriges säkerhets- och försvarspolitik över blockgränserna. Detta är en styrka för Sverige.

Anf. 53 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, utrikesministern! Det ledde ju till svaret på interpellationen. Till och med jag förstår ju att den säkerhetspolitiska linjen uppenbarligen ligger fast och att man då inte ska läsa in alltför mycket i den linje som jag ändå tolkar framgå i inriktningspropositionen för försvaret. Det är ju faktiskt en skillnad mellan att bara konstatera att vi inte tillhör någon militär allians och att höja upp den militära alliansfriheten till ett egenvärde och en dygd, som jag tycker att man gör i regeringens säkerhetspolitiska linje när man säger att alliansfriheten tjänar oss väl. Men, som sagt, jag förstår budskapet i detta och att regeringen har en specifik uppfattning.

För två veckor sedan skrev journalisten Eva Stenberg i Dagens Nyheter att den sista illusionen om Sveriges alliansfrihet faller med det kommande försvarsbeslutet. Jag tycker att det är en mycket pricksäker beskrivning av den militära alliansfrihetens reträtt i svensk säkerhetspolitik.

Det försvarsbeslutet står inför är i många stycken spiken i kistan för den militära alliansfriheten som ett trovärdigt krigsavhållande, säkerhetspolitiskt arrangemang vid kris eller konflikt i vårt närområde. I grunden handlar ju allt detta om att den militära alliansfriheten inte längre är dimensionerande för utformningen av vårt försvar. Den är inte heller definierande för vår säkerhetspolitiska inriktning. Därmed anser jag att det inte heller går att säga att den militära alliansfriheten tjänar oss väl.

Låt mig ta några exempel ur propositionen som kan belysa det som jag beskriver som motsägelsefullt vad gäller den militära alliansfriheten och vad regeringen faktiskt gör i praktiken.

För det första står det i försvarspropositionen att Sverige ska ha förmåga att klara sig i en kris eller konflikt upp till tre månader. Efter detta förväntar vi oss hjälp från någon, och denna någon är naturligtvis Natoländer. Stödet kan bara komma från väster.

För det andra har ju regeringen nu beslutat att förlägga de nya organisationsenheterna eller de nya regementena till Sollefteå, Östersund, Falun och Kristinehamn med utgångspunkt i varifrån man kan få stöd av andra länder, det vill säga att man ska främja stödet från väster till öster.

För det tredje säger vi nu att vi ska samordna vår försvarsplanering med andra Natoländer. Det vill säga att vi naturligtvis ska ha en parallell försvarsplanering, men vi går ju in i ett mycket djupare militärt samarbete med Nato.

Fru talman! Jag stöder alla dessa initiativ och tycker att de är bra för svensk säkerhet. Men jag tycker att det är motsägelsefullt när utrikesministern säger att den militära alliansfriheten tjänar oss väl när vi i praktiken gör en massa saker som snarare distanserar oss från den militära alliansfriheten.

För det fjärde säger också regeringen att om ett nordiskt land blir angripet kommer de andra nordiska länderna att påverkas och sannolikt dras in i en konflikt. Detta är den nordiska säkerhetspolitiska ödesgemenskap-

en. Men om vi accepterar den tesen, utrikesministern, borde vi fråga oss varför vi inte har ett gemensamt försvar, gemensamma försvarsförpliktelser eller ingår i en försvarsallians.

Det är just här som begränsningen i den militära alliansfriheten blir tydlig, för alla de åtgärder jag rabblade upp kopplade till samarbeten med andra länder bygger ju inte på några gemensamma försvarsförpliktelser. Detta innebär att vi till exempel inte kan fördjupa samarbetet med Norge, Danmark och andra Natoländer fullt ut så att vi ingår i en gemensam försvarsplanering.

Avslutningsvis ska jag ta upp en annan utredare, ambassadör Tomas Bertelman. Han pekade på problemet med att vi nu ligger så nära Nato att vi i det närmaste uppfattas som en Natomedlem men att vi inte åtnjuter de fördelar som ett Natomedlemskap skulle medföra genom att vi skulle få försvarsgarantier och ingå i en gemensam försvarsplanering.

Jag skulle vara tacksam om jag kunde få utrikesministerns kommentar på regeringens utredare i dessa frågor.

Anf. 54 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Den svenska säkerhetspolitiska linjen är inte bara välkänd utan också respekterad i vår omvärld. Den militära alliansfriheten och den svenska säkerhetspolitiska linjen är inget man ändrar i en handvändning.

Sveriges säkerhetspolitik syftar till att garantera vårt lands oberoende och självständighet, värna suveräniteten, värna Sveriges intressen och grundläggande värderingar och säkerställa att vi har en handlingsfrihet inför politiska, militära eller andra påtryckningar.

För regeringen är det viktigt att Sverige bidrar till stabilitet, avspänning och förutsägbarhet. Att förändra den svenska säkerhetspolitiska doktrinen skulle få en direkt effekt på vårt säkerhetspolitiska läge i vår del av världen och i Europa. Det skulle bidra till att öka spänningarna i vårt närområde.

Därför har regeringen varit mycket tydlig med att det inte är aktuellt med några tvära kast i den svenska säkerhetspolitiken. Omvärldsutvecklingen ställer allt högre krav på en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik. Det är en politik som bygger på sammanhållning i EU och på samarbete på bred front såväl i Norden och Östersjöområdet som inom FN, OSSE och partnerskapet med Nato. Det är viktigt med en stark transatlantisk länk både för europeisk och för global säkerhet.

Vidare krävs att försvarspolitiken fortsätter att utvecklas med ett starkt totalförsvar och fördjupade bilaterala och multilaterala försvarssamarbeten. De internationella försvarssamarbetena bidrar till att höja det nationella försvarets förmåga och förmågan att agera tillsammans med andra, vilket är ett viktigt säkerhetspolitiskt syfte.

Som jag tidigare nämnde har informationen om totalförsvarspropositionen, som är sammanställd av Försvarsdepartementet, delgivits alla våra utlandsmyndigheter.

Jag vill återkomma till det som Pål Jonson tog upp om att hoten mot freden och vår säkerhet avvärs bäst gemensamt och i samverkan med andra länder. Vi har ingen annan åsikt om det. Det ligger i svenskt intresse att stärka solidariteten och integrationen inom EU, att upprätthålla fred, stabilitet och förutsägbarhet i vårt närområde och att förankra detta i europeiska och euroatlantiska strukturer. Det går inte att se militära konflikter

i Sveriges närområde som skulle påverka bara ett land. Sverige har därför en solidarisk säkerhetspolitik.

Denna säkerhetspolitiska inriktning tjänar fortfarande vårt land väl, och regeringen kommer inte att förändra den. Vår säkerhetspolitik ska ha en bred parlamentarisk förankring och präglas av långsiktighet och förutsägbarhet, inte av tvära kast.

Anf. 55 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Utrikesministern säger att den svenska militära alliansfriheten väcker respekt och uppskattas i vårt närområde. Jag tror i och för sig att ett svenskt Natomedlemskap också skulle uppfattas positivt av till exempel de baltiska länderna men även av till exempel Norge, Danmark och Tyskland. Det skulle ge oss nya möjligheter att integrera vårt försvarssamarbete mycket djupare än i dag om vi hade inte bara ett fredstida samarbete utan till och med gemensamma försvarsförpliktelser.

Låt mig återgå till grunden för min interpellation, nämligen Sveriges säkerhetspolitiska linje. Själva syftet med en sådan linje är att deklarerat för länder i närområdet vilka intentioner vi har med säkerhetspolitiken i fredstid men också hur vi avser att agera vid höjd beredskap och krig. Min uppfattning är därför att vi behöver en djup och grundlig diskussion om vår säkerhetspolitiska linje inklusive den militära alliansfriheten och vår relation till Nato.

Fru talman! En sådan diskussion får inte låsas i någon form av utrikespolitisk identitetspolitik eller fastna i historiska referensramar utan måste utgå från en seriös analys av vårt militärgeografiska läge i norra Europa, de realiteter som detta medför och de intressen vi har att förvalta i ljuset av detta.

Här leder faktiskt Försvarspropositionen saker och ting framåt. Den är klarsynt i analysen av att vi alla ingår i ett gemensamt militärgeografiskt område.

En sådan analys måste dock också beakta det försämrade säkerhetspolitiska omvärldsläget: Rysslands illegala annektering av Krim, dess angrepp på Ukraina och Georgien, dess låga tröskel för militär våldsanvändning, dess aggressiva övningsmönster i närområdet och dess hybridkrigföring. Detta är också viktigt för Sveriges säkerhetspolitiska linje, varför man enligt min mening bör utveckla den till att också innefatta ett svenskt Natomedlemskap.

Jag tackar utrikesministern för debatten.

Anf. 56 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag sa inledningsvis att den svenska säkerhetspolitiska linjen är välkänd och respekterad i vår omvärld. I september hade jag ett möte med Natos högsta politiska organ, Nordatlantiska rådet. Det var ett flera timmar långt möte med en massa frågor. Jag fick då ett kvitto på den uppskattning vår säkerhetspolitik och vår roll i närområdet röner. Inte minst gäller det de kommande årens upprustning av försvaret.

Att det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet med många av våra grannländer fortsätter att fördjupas visar också att vi ses som en både värdefull och pålitlig partner av dem vi samarbetar med.

Regeringen strävar givetvis efter en bred förankring av säkerhets- och försvarspolitiken, självfallet i förhållande till riksdagen men också i förhål-

lande till den svenska allmänheten. Det är också viktigt för vår säkerhetspolitiska linje att den är konsekvent och förutsägbar, även i förhållande till vår omvärld. Därför följer regeringen en konsekvent säkerhetspolitisk linje och undviker tvära kast. Att den säkerhetspolitiska linjen under en följd av år har uttryckts på ett likalydande sätt i både regeringsförklaring och utrikesdeklaration bidrar till detta.

Jag tackar Pål Jonson för att han har tagit upp denna viktiga fråga till debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2020/21:122 om valfusk i Venezuela

Anf. 57 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Kerstin Lundgren har frågat mig vilka initiativ Sverige har tagit för att i EU driva på för att vi samordnat och tillsammans med andra demokratier i god tid före den 6 december gör det tydligt att det planerade valet i Venezuela saknar förutsättningar att bli legitimt. Kerstin Lundgren har också frågat mig om jag och regeringen kan klargöra att Sverige inte kommer att betrakta ett parlamentsval i Venezuela under de nuvarande förutsättningarna som vare sig fritt eller rättvist.

Regimen i Venezuela har systematiskt undergrävt demokratin, rättsstatens principer och respekten för de mänskliga rättigheterna. Därtill fortsätter den sociala och humanitära situationen i landet att förvärras. Det är med bestörtning vi noterar regimen's ovillighet att acceptera oppositionens krav på demokratiska villkor för valets genomförande. Oppositionspolitiker fortsätter att hotas, förföljas och fängslas.

Under rådande förutsättningar betraktar regeringen inte det planerade parlamentsvalet i Venezuela den 6 december som vare sig fritt eller rättvist. Därmed kommer Sverige under nuvarande förutsättningar inte heller att kunna erkänna det nya parlamentet, som tillträder i januari 2021 i samband med att det nuvarande demokratiskt valda parlamentets mandat upphör.

Sverige arbetar aktivt genom såväl EU som den internationella kontaktgruppen för Venezuela, ICG, för att stödja en förhandlad politisk lösning på krisen och förbättra den humanitära situationen i landet. EU har vid flera tillfällen försökt förmå regimen att acceptera oppositionens krav på fria och rättvisa val, men försöken har hittills inte haft någon framgång. Såväl EU som den internationella kontaktgruppen för Venezuela har varit tydliga med att det i nuläget saknas förutsättningar för genomförande av fria och rättvisa parlamentsval.

Regeringen är övertygad om att dialog och förhandling är den enda vägen framåt för en hållbar lösning på den politiska, ekonomiska och sociala krisen i Venezuela. I samtliga multilaterala sammanhang där Venezuela diskuteras framhåller Sverige vikten av att det internationella samfundet gör sitt yttersta för att stödja en politisk lösning. Därtill uppmärksammar vi särskilt den svåra humanitära situationen i landet och fortsätter arbeta aktivt för att minska det venezuelanska folkets lidande.

Anf. 58 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på mina frågor.

Sverige står upp för demokrati och vill vara en röst för demokrati och mänskliga rättigheter i utrikespolitiken. I en tid när mänskliga rättigheter förtrycks, när människor drabbas hårt av ofrihet och när demokratin blir en potemkinkuliss för just det förtrycket är det viktigt att vi är tydliga – och att vi är det i förtid.

Vi har sett hur den ena ledaren efter den andra söker leka demokrati. Innan man startar den leken, eller det dramat, är det oerhört angeläget att vi blir en tydlig röst från svensk sida men också från EU:s sida. Vi behöver vara tydliga med att det här inte är vad vi menar med demokrati. Jag har nyligen erfarit att många människor i länder i Afrika misstror demokratin därför att demokratin dras i smutsen genom agerande av den typ som vi nu ser i Venezuela. Den fejkverksamheten måste vi bli en tydlig röst för att avslöja.

Maduro valdes ofritt. Han är inte en legitim president. Nu hamnar vi i ett läge där han har skapat en illegitim konstitutionell församling som lagstiftar och ger honom mandat. Nu under hösten har han getts mandat att lägga vantarna på i princip allt i Venezuela. Som han ser det kan han göra det lagligt. Det som pågår i Venezuela är att ytterligare år läggs till årtionden av förtryck och vanskötsel som drabbar det venezuelanska folket hårt.

Vi hamnar nu i ett läge där Venezuela saknar en legitim president och kommer att sakna ett legitimt parlament. Då måste man, fru talman, ställa sig frågan vem man ska föra samtal med, om man nu ska föra vidare samtal i kontaktgruppen. Behöver man inte ta ett omtag för att kunna säkra en annan utveckling? Behöver man inte lägga till nya metoder och göra det tydligt i förväg?

Det är viktigt att det venezuelanska folket, som har kämpat och som kämpar – många flyr också från förtrycket – ser att det inte bara är Maduro som agerar. Det blir ett omöjligt läge om vi ska föra samtal med en illegitim president och en illegitim ledning för ett kommande så kallat parlament och dessutom de andra rösterna sitter i fängelse. Det är en modell som Lukasjenko i Belarus skulle vilja använda. Vi får inte låta det här fortsätta, utan vi måste ta ett omtag.

Fru talman! Jag undrar naturligtvis om utrikesministern kan vara tydlig med att uttala stöd för Guaidó som den röst som vi ska föra samtal med och försöka stärka som en del av det demokratiska hopp som vi kan se för det venezuelanska folket.

Anf. 59 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag håller i stort sett med om allt som Kerstin Lundgren säger. Regeringen är mycket oroad över den politiska, ekonomiska och humanitära krisen i Venezuela. Den är orsakad av regimen fortsatta misskötsel. Man undergräver demokratin, rättsstatens principer och respekten för de mänskliga rättigheterna.

Jag vill understryka att det finns en stor enighet mellan EU, den internationella kontaktgruppen för Venezuela och den så kallade Limagruppen. Det handlar om att det inte existerar några förutsättningar för att det ska bli ett fritt val den 6 december. Vi har sagt det offentligt i flera olika uttalanden. Det finns en stor konsensus om att det nya parlamentet inte kan erkännas.

Maduroregimen fortsätter med att undergräva rättsstatens principer, respekten för mänskliga rättigheter och demokratin. Man har säkerhetsstyrkor som fångslar folk, utövar våld mot oliktankande och tvingar oppositionspolitiker i exil. Man har inte visat några som helst trovärdiga tecken på att man tänker tillmötesgå de krav som omvärlden och oppositionen har på fria val.

Situationen för de mänskliga rättigheterna är väldigt oroväckande. Detta framgår av en rapport som släppts av FN:s oberoende mission för Venezuela. Den 17 september i år, dagen efter att FN-rapporten släpptes, publicerade den internationella kontaktgruppen och Sverige en deklaration där man uttrycker stark oro över de här uppgifterna och ger sitt fulla stöd till FN-missionen, liksom till kontoret i Venezuela för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter. Där finns naturligtvis krav på att alla politiska fångar omedelbart ska släppas. Vi var också medförslagsställare till Limagruppens resolution i FN:s råd för mänskliga rättigheter, där vi förlängde den oberoende FN-missionen med två år.

Jag fick en fråga om varför vi inte erkänner Juan Guaidó. Jag har personligen talat med honom. Regeringens hållning är att vi inte erkänner regeringar utan stater. Det är i linje med folkrätten, och Sverige har en väldigt lång praxis av att göra så. Vi stöder oppositionens strävan efter att anordna fria och rättvisa val, återupprätta demokratin, upprätta rättsstatens principer och upprätta respekten för de mänskliga rättigheterna.

Trots att Maduroregimen har en ovilja att förhandla är vi övertygade om att man måste ha en framförhandlad lösning om man ska få en hållbar lösning i Venezuela. Därför kommer Sverige att fortsätta ta initiativ med organisationer som stöder brobyggande verksamhet för att det ändå ska bli en dialog mellan parterna. Samtidigt uttrycker vi kritik och fortsätter att värna respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i alla sammanhang där Venezuela diskuteras.

Anf. 60 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Vi erkänner inte regeringar, vi erkänner stater. Men när vi ska förhålla oss till illegitima ledningar måste vi säkerställa att vi inte med detta ger stöd och legitimitet bakvägen till förtryckare och diktatorer som till exempel Maduro. Det är naturligtvis viktigt att uttala stöd. Jag talar inte om att erkänna Guaidó. Jag talar om att uttala stöd. Guaidó är den enda företrädaren för det enda legitima erkända parlamentet i Venezuela.

Det måste vara självklart att om man tar initiativ så måste man ta initiativ för att uttala stöd för den enda som har den rösten att vara företrädare för att genomföra ett rättvist och fritt val i Venezuela när det gäller både presidentpost och ett kommande parlament. Det är en tid framöver när vi kan se att man kanske kommer att fångsla hela det gamla parlamentet eller förtrycka och hota.

Fru talman! Den rapport som utrikesministern hänvisade till är oerhört tydlig. Oerhörda brott har begåtts mot mänskliga rättigheter. Det har gjorts av regeringen, statliga strukturer och grupper som arbetar med dem. De har begått oerhörda brott på många områden.

Fru talman! Straffrihet får inte råda. Det är naturligtvis bra att förlänga mandatet med två år. Men det vore också bra om man gav uppdraget till ICC att pröva de brott som har begåtts. Det är uppenbart att det inte är

möjligt att göra det i Venezuela, eftersom rättssystemet i Venezuela är Maduro.

Det skulle vara välkommet om också regeringen skulle kunna ta initiativ till att överlämna rapporten och säkra att man får en rättsprocess i ICC om detta. Jag undrar om utrikesministern är beredd att göra det.

Frågan är hur vi förhåller oss till kontaktgruppen. Utrikesministern säger att hon vill ha förhandlingar. Men förhandlingar kan aldrig ske på de illegitimas villkor och genom att de leder processen. Vi har sett hur det har fungerat i Syrien. Vi ser det i Belarus. Vi har sett det i så många länder. Då måste man hitta andra sätt att komma fram.

Det handlar om de människor som har kämpat och kämpar för sin överlevnad i denna förskräckliga situation. Jag har uppgifter om att 90 procent i princip lever under fattigdomsgränsen. Det är en otroligt svår humanitär situation.

Fru talman! Om man går in med resurser i det läget när Maduro anser att allt är hans resurser är risken i det sammanhanget att man göder diktaturen. Man måste vara oerhört tydlig med att de humanitära insatser som man vill göra inte tas om hand av Maduro och hans förtryckare, de som har begått oerhörda brott mot mänskligheten. Då ger man dem ett felaktigt svar.

Anf. 61 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Låt mig börja där Kerstin Lundgren slutar med den humanitära krisen. Den är väldigt oroväckande. Redan innan pandemin kom hade sjukvården kollapsat. Över fem miljoner människor tvingades lämna landet. Ekonomin är slagen i spillror på grund av att det saknas grundläggande nödvändigheter som medicin, basvaror, rinnande vatten och elektricitet.

Det är fruktansvärda villkor för stora delar av befolkningen. Det är en enorm inflation. Över 7 miljoner människor var förra året i behov humanitärt stöd. Därför är det viktigt som Kerstin Lundgren säger att ett sådant stöd ska kanaliseras på ett sådant sätt att det inte stöder regimen utan går till folket.

Därför går Sveriges stöd genom FN-organisationer som UNHCR, Unicef och WHO samt Rödakorsrörelsen och olika internationella humanitära organisationer. EU är väldigt djupt engagerat i responsen på den humanitära krisen och har bidragit med över 156 miljoner euro i humanitärt stöd. Man stöder naturligtvis också flyktingar i grannländerna.

Vi lyfter fram de här frågorna hela tiden för att försöka mobilisera stöd. Senast den 10 september i år var Sverige värd för ett givarmöte med de största givarländerna för att få mer stöd till det venezuelanska folket.

När det gäller ICC har ICC en utredning som har pågått sedan 2018 mot regimen i Venezuela. Hur ICC väljer att gå vidare efter den preliminära undersökningen är ett beslut som ICC:s åklagare fattar helt självständigt. Vi värnar om domstolens oberoende och integritet.

Vi har också varit aktiva tillsammans med internationella aktörer för att få en dialogprocess som fungerar i bred internationell enighet. Vid två tillfällen har Sverige varit värd. Det har varit stora internationella aktörer och en konstruktiv dialog, men vi måste fortsätta med det nästa år.

Trots att de norskledda förhandlingarna suspenderades i höstas fortsätter vi ändå på det norska initiativet. Vi är övertygade om att den enda håll-

bara lösningen är en politisk framförhandlad lösning för att få en långvarig fred i Venezuela.

Prot. 2020/21:43
27 november

Svar på
interpellationer

Anf. 62 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! FN arbetar med sina medlemsstaters mandat. FN arbetar i Venezuela med det mandat som Maduro tillåter. Det måste man också se. Det gäller oavsett organisation. Det är viktigt att inte bakvägen ge Maduroregimen resurser så att den blir den goda gåvans givare och säkrar sina egna hejdukars överlevnad medan folket lider. Då gör vi ont värre.

Jag hoppas att regeringen kan vara beredd att agera även med respekt för ICC:s integritet och att domstolen självklart fattar sina egna beslut. Det är inte helt omöjligt för regeringen att överlämna rapporten och peka på rapporten. Det är en tydlig signal att vi tar FN:s granskningsrapport som kom i september på allvar och också gör detta synligt för andra.

Fru talman! Vi har ofta ett samtal om MR och sanktioner mot personer som begår grova MR-brott. Vi är på väg fram med en Magnitskijlagstiftning i EU. Vi skulle önska att vi hade det i Sverige.

Fru talman! I avvaktan på domstolsprocess, är regeringen beredd att lyfta fram frågan om smarta sanktioner mot de personer som är utpekade som de som har begått brotten mot mänskligheten? Det finns en tydlig lista. Är regeringen beredd att driva sanktioner mot de personerna? Tack, utrikesministern, för debatten!

Anf. 63 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack för debatten! Det är viktigt att vi tar upp frågan om Venezuela i riksdagens kammare.

Vi har väldigt begränsade bilaterala relationer med Venezuela från Sveriges sida. Men det betyder inte att vi på något sätt är likgiltiga. Vi är väldigt aktiva när det gäller att försöka få en fredlig lösning.

EU:s och den internationella kontaktgruppens arbete är särskilt viktigt när det gäller det demokratiska utrymmet i Venezuela, som minskar. Det är länder från både Europa och Latinamerika i gruppen. Det gör att man kan få en bred samsyn.

Under krisens gång har flera internationella medlingsförsök gjorts. Bland annat har Norge lett en process mellan parterna, men som sagt suspenderades den i augusti därför att regimen lämnade förhandlingsbordet. Trots det fortsätter vi att ge fullt stöd till Norge.

När det gäller sanktionerna infördes EU:s restriktiva åtgärder i november 2017. De omfattade dels embargo mot vapenförsäljning och försäljning av annat material som kan användas i repressivt syfte, dels riktade restriktiva åtgärder i form av frysning av tillgångar och reseförbud mot ett antal individer som har kopplats till undergrävande av demokratin, rättsstatens principer och respekten för mänskliga rättigheter. Sanktionerna är utformade så att de inte ska riskera att försämra den humanitära och ekonomiska situationen för Venezuelas befolkning. Det är ju för dess frihets skull, dess rätt att leva i ett fritt land, som vi alla hoppas på en förändring i Venezuela.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 26 november

2020/21:190 EU:s taxonomi för hållbarhet

av *Joar Forssell* (L)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:191 Åtgärder mot nedskräpning

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:192 Hot mot förtroendevalda

av *Thomas Morell* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 26 november

2020/21:709 Ökad bostadsjämlighet i coronapandemins spår

av *Momodou Malcolm Jallow* (V)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:710 Dolda uppgifter om utsatta yrkesgrupper i fordonsregistret

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:711 Nationellt godkänd idrottsutbildning

av *Lars Püss* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:712 Åtgärder mot nedskräpning

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:713 Ytterligare åtgärder mot pandemin

av *Katarina Brännström* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:714 Bredband åt alla

av *Ida Karkiainen* (S)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:715 Polisens arbetsvillkor och polisyrkets attraktivitet

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:716 Uppdatering av den nationella vaccinationsplanen

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 12.21.

Prot. 2020/21:43
27 november

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 13 anf. 37 (delvis)
och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 3 Avsägelse.....	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	2
§ 6 Anmälan om granskningsrapport.....	2
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 8 Svar på interpellation 2020/21:10 om Övergödningsutredningen och hästhållningen.....	2
Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	2
Anf. 2 SOFIA WESTERGREN (M).....	3
Anf. 3 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	4
Anf. 4 SOFIA WESTERGREN (M).....	5
Anf. 5 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	5
Anf. 6 SOFIA WESTERGREN (M).....	6
Anf. 7 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	7
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:27 om akutplanen för klimatet.....	7
Anf. 8 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	7
Anf. 9 JENS HOLM (V).....	8
Anf. 10 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	9
Anf. 11 JENS HOLM (V).....	10
Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	11
Anf. 13 JENS HOLM (V).....	12
Anf. 14 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	12
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:39 om misstänkta oegentligheter vid SMHI	13
Anf. 15 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	13
Anf. 16 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	14
Anf. 17 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	15
Anf. 18 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	16
Anf. 19 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	17
Anf. 20 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	17
Anf. 21 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	18

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:141 om utredningsbetänkandet <i>Se barnet!</i>.....	18
Anf. 22 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	18
Anf. 23 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	19
Anf. 24 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	20
Anf. 25 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	21
Anf. 26 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	22
Anf. 27 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	23
Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	23
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:145 om överbeläggning i kriminalvården.....	24
Anf. 29 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	24
Anf. 30 HENRIK VINGE (SD).....	25
Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	26
Anf. 32 HENRIK VINGE (SD).....	27
Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	28
Anf. 34 HENRIK VINGE (SD).....	29
Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	29
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:148 om fastställande av faderskap hos ogifta.....	30
Anf. 36 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	30
Anf. 37 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	31
Anf. 38 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	32
Anf. 39 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	33
Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	34
Anf. 41 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	35
Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	35
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:110 om restriktiva åtgärder mot Turkiet.....	36
Anf. 43 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	36
Anf. 44 LARS ADAKTUSSON (KD).....	37
Anf. 45 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	38
Anf. 46 LARS ADAKTUSSON (KD).....	39
Anf. 47 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	39
Anf. 48 LARS ADAKTUSSON (KD).....	40
Anf. 49 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	41
§ 15 Svar på interpellation 2020/21:120 om Sveriges säkerhetspolitiska linje.....	41

Anf. 50 Utrikesminister ANN LINDE (S)	41
Anf. 51 PÅL JONSON (M).....	42
Anf. 52 Utrikesminister ANN LINDE (S)	43
Anf. 53 PÅL JONSON (M).....	44
Anf. 54 Utrikesminister ANN LINDE (S)	45
Anf. 55 PÅL JONSON (M).....	46
Anf. 56 Utrikesminister ANN LINDE (S)	46
§ 16 Svar på interpellation 2020/21:122 om valfusk i	
Venezuela.....	47
Anf. 57 Utrikesminister ANN LINDE (S)	47
Anf. 58 KERSTIN LUNDGREN (C).....	48
Anf. 59 Utrikesminister ANN LINDE (S)	48
Anf. 60 KERSTIN LUNDGREN (C).....	49
Anf. 61 Utrikesminister ANN LINDE (S)	50
Anf. 62 KERSTIN LUNDGREN (C).....	51
Anf. 63 Utrikesminister ANN LINDE (S)	51
§ 17 Anmälan om interpellationer	52
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar	52
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 12.21.	53